

Zhezu Kirisi Sentanra nda MARIKI la yonlogo SEWE wi nawa senre

Mbe yala kalegele ke ni, Zhezu Sentanra sewe shyenwoo Mariki wila wi yonlogo. Mariki wila pye Zhezu Kirisi wi pitunmbolo wo wa. Paa pye na Mariki wi yinri fun Zhan. Wila pye ma cen wa Zheruzalemu ca, wa wi no wi ni (Kapye 1.12). Wila pye Barinabasi wi sege woo wo wa (Kolo 4.10). Wila pinle Barinabasi wo naa Poli pe ni ma kari wa Antiyoshi ca (Kapye 12.25). Wama, a legilizi woolo pe si pe torogo pe saa Zhezu Sentanra ti yari tara legere ni. Pe tangala kongbanna li na, Mariki wila pinle pe ni mbe sa pe saga; een fo ma pe ta wa ki tangala li na, a wi si laga pe na ma songoro wa Zheruzalemu ca (Kapye 13.5, 13). Ko pungo na, naa wagati jenri la kaa toro, a Barinabasi wi si Mariki wi le ma kari wi ni wa Shipiri logo fugo tara ti ni (Kapye 15.37-39). Ko pungo na, wa Poli naa Pyeri sewe pe ni, wege yan fo sanga na ni paa pye wa Jromu ca, Mariki wila pe saga (2 Timo 4.11; File 24; 1 Pyeri 5.13).

Wa wi Sentanra sewe wi ni, Mariki wi yen naga nari we na fo Zhezu wi yen Yenjele li Pinambyo. Wi si yen fun Lere wi pinambyo, na wi pan ma tunngo pye konaa maa yee kan saraga, mbe legere go sho (Maki 10.45). Sentanra nda Mariki wi yonlogo ti were ma we Zhezu Sentanra

sɛwɛɛɛ sanmbala pe na, ɛɛn fɔ yarijɛndɛ lɛgɛrɛ yɛn wa ti ni.

Wa wi Sentanra ti pelisaga, Mariki wi yɛn naga nari we na fɔ Zhan Batisi wo wɪla Zhezu wi batize; ko punɔ na, a Sotanla wɪ si Zhezu wi wa ma wele (1.1-13). Mariki wi Sentanra ti yɛn ma kɔn ma yiri kɔnsagbɔrɔ shyɛn. Wa ti kɔnsagbɔrɔ kɔnɔbanɔga ki ni (1.14-8.26), wi yɛn na para we ni tunɔgo nɔga Zhezu wɪ pye kpenɔgbelɛnɔbe wa Galile tara ti ni ki wogo na. Wi yɛn naga nari we na paa yɛgɛ nɔga na Zhezu wɪla wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe yeri; wi yɛn naga nari paa yɛgɛ nɔga na yawa la pye Zhezu wi ni, a wɪla yinnɛ tipegele ke puro na ke woo leele pe ni; wi yɛn naga yɛgɛ yuun paa yɛgɛ nɔga na Zhezu wɪla yambala lɛgɛrɛ sagala, naa yɛgɛ nɔga na wɪla pye na Yɛnɔjɛɛ li kagala ke nari leele pe na fanɔga ni kɔnaa paa yɛgɛ nɔga na wɪla kafɔnɔngɔlɔ lɛgɛrɛ pye.

Wa Sentanra ti kɔnsagbɔrɔ shyɛn wogo ki ni (8.27-16.20), Mariki wi yɛn na para we ni Zhezu wi kunwɔ po naa wi yɛnnɛ mbe yiri wa kunwɔ pi ni po sɛnrɛ na. Ɔrɔmu tara sorodasheeɛle to nɔ wɪla Zhezu wi kan wa tiparaga ki na, naa wɪla kaa Zhezu wɪ ku kulɔmɔ mba na pi yan, a wɪ sho fɔ: «Kaselege ko na, ki nanɔ nɔ, wo wi yɛn Yɛnɔjɛɛ li Pinambyɔ we» (15.39).

Wa wi Sentanra ti kɔsaga yeri, wɛgɛ yan fɔ sɛnrɛ jɛnri Mariki wɪ yo we kan Zhezu wi yɛnnɛ mbe yiri wa kunwɔ pi ni pi wogo na (16.1-8). Ko kɪ ti leele pele yɛgɛ Zhezu wi sɛnrɛ ta yɛgɛ taga wa, mbege yo we kan paa yɛgɛ nɔga na Zhezu wɪla wi yɛn naga wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe na, kɔnaa

paa yegε nga na wila yiri ma kari wa yenηεle na (16.9-20).

SEWE WI YEN MA KOONLO YEGE NGA NA

Zhezu Sentanra ti lesaga senre 1.1-13

Zhezu wi Galile tara tunngo 1.14-8.30

Zhezu wila para wi kunwo naa wi yenme senre na 8.31-9.50

Zhezu wi tangala mbe kari wa Zheruzalemu 10.1-52

Zhezu wi tunngo wa Zheruzalemu ca 11.1-13.37

Zhezu wi jologo konaa wi kunwo 14.1-15.47

Zhezu wi yenme ma yiri wa kunwo pi ni 16.1-20

ZHEZU SENTANRA TI LESAGA SENRE

1.1-13

*Zhan Batisi wila pye
na Zhezu panga ki yari
(Mati 3.1-12; Luki 3.1-18; Zhan 1.19-28)*

¹ Sentanra nda ti yen na para Yenηεle li Pinambyo Zhezu Kirisi wi kanngolo ti lesaga ki nga.

² Ki yen ma yonlogo wa Yenηεle yon senre yofozayai wi sewε wi ni, ma yo Yenηεle li yo fo: *Wele, mi yaa na pitunjo wi torogo wa ma yegε wi soon kologo ki gbegele ma kan.*

³ *Wo magala lo laa yinrigi wa gbinri wi ni na yuun fo:*

*Ye we Fo wi konjo li gbegele,
yoo kombigile ke sinzin wi kan!†*

† 1:3 1.2-3: Eza 40.3; Mala 3.1

⁴ Kì pye ma, ki pitunṅo wo wìla pye Zhan we. Wìla pan maa yεε naga wa gbinri wi ni, na leele pe batize naga yuun pe kan fɔ: «Ye ye kapere ti jɛn, yeri yaga, ye ye yεε kan pe ye batize. Pa Yɛnɲɛle li yaa ye kapere ti kala yaga ye na.»

⁵ Kì pye ma, Zhude tara fɛnnɛ poro naa Zheruzalɛmu ca woolo pe ni fuun paa pye na kee Zhan wi kɔrɔgɔ, ma saa naga yuun naga finligi ma yo pe yɛn kapere pyefɛnnɛ. A Zhan wi nɛɛ pe batize wa Zhuridɛn gbaan wi ni.

⁶ Yaripɔrɔ nda Zhan wìla pye na nii, paa ti gbegele yɔngɔmɛ sire ni. Kurusijara selegɛ woo wìla pye na poo wa wi sɛnnɛ†. Gbatɔ naa sɛnrɛgɛ wìla pye na kaa.

⁷ Leele mbele paa pan wi kɔrɔgɔ, wìla pye naga yuun pe kan fɔ: «Ŋa wi yaa pan mi punṅo na, wo fanṅga ko we mi wogo ko na. Mii daga yere mbe fɔli mboo sawira manda ti sangala†.

⁸ Mì wo ye batize tɔnmɔ ni, ɛɛn fɔ, wo yaa ka ye batize Yinnekpoyi lo ni.»

*Zhezu Kirisi wi batɛmu pyege ye
(Mati 3.13-4.17; Luki 3.21-22; 4.1-13)*

⁹ Ki sanga wi ni, a Zhezu wì si yiri wa Nazareti ca, wa Galile tara† mɛɛ pan Zhan wi kɔrɔgɔ. A wì suu batize wa Zhuridɛn wi ni.

¹⁰ Naa Zhezu wìla kaa na yinrigi wa tɔnmɔ pi ni, a wì si yɛnɲɛle li yan lì yɛngɛ. A Yinnekpoyi li nɛɛ tinri wi na paa ketenɛ yɛn.

† **1:6 1:6:** Yɛnɲɛle yon sɛnrɛ yofenne paa pye na kurusijaraye selegɛ woolo poo. 2 Wunlu 1.8. † **1:7 1:7:** Katugu wi go kologo ki pyege na. † **1:9 1:9:** Mati 2.23

¹¹ A wì si magala la logo li yiri wa yennεε na, ma yo fɔ: «Mboro ma yen na Pinambyɔ ɲa wìlan ndanla jεnɲε we. Ma kala lilan ndanla fɔ jεnɲε.»

¹² Le ki yongɔɔ nunɲba ke ni, a Yinnekpoyi li si kari Zhezu wi ni wa gbinri wi ni.

¹³ Wila pye piliye nafa shyen wa gbinri wi ni, a Sotanla wì si saa wi wa ma wele mboo le kapege. Wila pye wa yanyaara ti sɔɔwɔ, a mεεɲεye pè si saa naa kala li yongɔ wi kan.

ZHEZU WI GALILE TARA TUNNGO

1.14–8.30

¹⁴ Naa pàa kaa Zhan wi le wa kaso†, ko punɲo na, a Zhezu wì si pan wa Galile tara, nεε Yennεε li Sentanra† ti yari leele pe kan.

¹⁵ Wila pye na yuun fɔ: «Wagati ɲa wila tεge wì gbɔn, Yennεε li wunluwɔ pì yongɔ. Ki kala na, ye ye kapere ti jεn, yeri yaga. Ye taga Sentanra ti na!»

*Zhezu wila ɲɲbanra wɔfenne
tijεre yeri ma yo
pe pye wi fɔrɔɲfenne*

(Mati 4.18-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)

¹⁶ Pilige ka, Zhezu wila pye na tanri na toro Galile logbɔɔ yɔn ki na, mεε saa ɲɲbanra wɔfenne shyen yan. Simɔ wo naa wi nɔsepɔ lenaɲa Andire poro la weε. Pàa pye na pe mεε ti waa wa logbɔɔ ki ni na ɲɲbanra woo.

† **1:14 1.14:** Maki 6.17-18; Zhan 3.24 † **1:14 1.14:** Eza 61.1-3; Mati 4.17

17 A Zhezu wì si pe pye ma yo fò: «Ye pan ye taga na na, mi yaa ye pye leele lagajafenne paa yege nga na yaa ngbanra ti woo we.»

18 Le ki yongolo nungba ke ni, a pè si pe mɛɛ ti yaga le, mɛɛ taga wi na.

19 A Zhezu wì si kari yege jenri, mɛɛ saa Zebede wi pinambiile shyen pe yan; poro la wɛɛ Zhaki naa wi nɔsepyo lenaŋa Zhan. Pàa pye wa pe tonmòkòrò ki ni na pe mɛɛ ti gbegele.

20 Le ki yongolo nungba ke ni, a Zhezu wì si pe yeri. A pè si pe to Zebede wi yaga wa tonmòkòrò ki ni, konaa wi tunmbyeele pe ni, mɛɛ taga Zhezu wi na nɛɛ kee.

*Zhezu wila yinne tipele fò
wa sagala
(Luki 4.31-37)*

21 A Zhezu wo naa wi fòrògofenne pe ni, pè si kari wa Kaperinawu ca. Naa Zhufuyecɛnpilige kila kaa gbɔn, a Zhezu wì si kari wa sherigo, mɛɛ saa na leele pe nari Yenŋele senre ti ni.

22 Leele mbele pàa pye na nuru wi yeri, wi Yenŋele senre nagalòmò pila pe pari; katugu wi sila pye na pe nari paa lasiri sɛwɛ jenfenne pe yen. Èn fò, wila pye na pe nari fanŋga ni.

23 A kì si yala ki sanga wi ni, wa pe sherigo ki ni, naŋa wà la pye wa, yinne tipele la pye wi ni.

24 A wì si gbele ngbanga ma yo fò: «Iye! Nazareti ca fenne Zhezu, yingì ki yen woro naa mboro sògòwò! Ma pan mbe we tongò wi le? Lere ŋa wi mboro, mòò jen. Ma yen Yenŋele li Lere kpoyi.»

²⁵ A Zhezu wì si gbanla ki yinne tipele li na, ma sili pye fɔ: «Pyeri wa, mɛɛ wɔ wa ki naŋa ŋa wi ni!»

²⁶ A yinne tipele li si naŋa wi yangara ŋgbanga, ma gbele ŋgbanga, mɛɛ wɔ wi ni.

²⁷ A leele pe ni fuun pe nɛɛ kawa nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Yiŋgi yi ŋga ko yɛɛn? Nagawa fɔnmbɔ wi mba po wi kan fanŋga ni dɛ. Wi yɛɛ yɛn na para fanŋga ni yinne tipegele ke ni, a kaa wi sɛnrɛ ti nuru.»

²⁸ Le ki yɔngɔɔ nunŋba ke ni, a wi mɛɛɛ kì si yiri wa Galile tara ti lagapyew ki ni.

*Zhezu wìla yambala lɛɛɛɛ sagala
(Mati 8.14-17; Luki 4.38-41)*

²⁹ Naa pàa kaa yiri wa shɛrigo ki ni, a pè si kari teere wa Simɔ naa Andire pe go. Zhaki naa Zhan pàa pye pe ni.

³⁰ Ki sanga wi ni, Simɔ wi jɔ nɔ wìla pye ma sinlɛ. Witiwɛɛɛwɛ pìla pye wi na. Naa Zhezu wìla kaa gbɔn wa, a pè suu yama pi sɛnrɛ yo maa kan.

³¹ A Zhezu wì si fulo wi tanla, maa kɛɛ ki yigi, ma suu yirige. A wi witiwɛɛɛwɛ pì si kɔ. A wì si yiri nɛɛ pe kala li yɔngɔ pe kan.

³² Naa yɔnlɔ kila kaa kɔ, ma yala yɔnlɔ kì to makɔ, a leele pè si yambala poro naa yinne tipegele fɛnnɛ pe lɛ, ma pan pe ni Zhezu wi kɔrɔɔ.

³³ Ki ca woolo pe lɛɛɛɛ la pye ma gbogolo le go yɔn ki na.

³⁴ A Zhezu wì si lelɛɛɛɛ sagala yama cɛnlɛ lɛɛɛɛ ni, ma yinne tipegele lɛɛɛɛ purɔ ma ke

wɔ leleɣere ni fun. Eɛn fɔ, wi sila yenle yinne tipegele kaa para, katugu kàa wi jen.

*Zhezu wila pye na Galile tara
ti yanri na Yenɲele senre ti yari
leele pe kan*

(Luki 4.42-44)

³⁵ Ki goto yirifaga ki na, lawɔɔ ti ni, a Zhezu wì si yiri wa ca, mɛɛ kari wa yan, wa laga ŋga lere sila pye we, ma saa na Yenɲele li yenri wa ki laga ki na.

³⁶ A Simɔ naa wi pinleyeɛnle pe ni, pè si saa naa lagajaa.

³⁷ Naa pàa ka saa wi yan, a pè suu pye fɔ: «Leele pe ni fuun paa ma lagajaa.»

³⁸ A wì si pe pye fɔ: «Ye pan we kari lafɔnɲɔ, wa kanɲgara na cara sannda ti ni. Mi daga mbe Yenɲele senre ti yari wa fun; katugu ko kala kì ti m̀ pan.»

³⁹ A wì si kari, mɛɛ saa na yanri wa Galile tara ti lagapyew, na Yenɲele senre ti yari wa sheriynre ti ni, na yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni.

*Zhezu wila yayenwe fɔ wa sagala
(Mati 8.1-4; Luki 5.12-16)*

⁴⁰ A yayenwe fɔ wà si pan Zhezu wi kɔɔɔ, mɛɛ kanɲguuro kan wi jegele, maa yenri ma yo fɔ: «Na kaa pye maa ki jaa, ma mbe ya mbanla sagala kpoyi!»

⁴¹ A wì yinriwe si Zhezu wi ta. A wì suu keɛ ki sanga maga jiri wi na, ma suu pye fɔ: «Mila ki jaa, sagala kpoyi!»

⁴² Le ki yɔngɔɔ nunɔba ke ni, a yayenwe pì si kɔ, a wì si sagala kpoyi.

⁴³ A Zhezu wì sigi yo maga nɔban wi ni, mee wi torogo teere

⁴⁴ ma yo fɔ: «Ta nuru, maga kaga yo mbe lere kpe kan. Een fɔ, kari ma soon yee naga saraga wɔfɔ wi na, paa yee nga na ma yen we. Saraga nga senre Moyisi wila yo[†], maga wɔ maga naga leele pe ni fuun pe na fɔ mà sagala!»

⁴⁵ Een fɔ, a ki nanɔ wì si kari, mee saa na nga kila pye wi na ki yee yuun lagapyew. Ki kala na, Zhezu wì saa ya mboo yee naga ca ka ni naa janwa wi kala na. Kì kaa pye ma, a wì si koro wa ca ki punɔgo na, wa laga nga lere sila pye we. A leele pe nee yinrigi lagapyew na paan wi kɔrɔɔ.

2

Zhezu wila murugu wa sagala (Mati 9.1-8; Luki 5.17-26)

¹ Naa piliye jenri la kaa toro, a Zhezu wì si songɔɔ wa Kaperinawu, a pè sigi logo ma yo wi yen wa go.

² A janwa gbɔɔ là si gbogolo wa ki go ki ni, fɔ censaga sila koro, ali wa funwa na wa go yɔn ki na. A wi nee pe nari Yenɔele senre ti ni.

³ Kona, a leele pèle si pan murugu wa ni wi kɔrɔɔ. Leele tijere pàa wi le. ⁴ Een fɔ, janwa wi kala na, pe saa ya mboo naga Zhezu wi na. Kì kaa pye ma, a pè si go ki naayeri wi furu le Zhezu wì yesinme pi na. Wa wege nga pàa furu

[†] **1:44 1.44:** Levi 14.1-32

ki ni, a pè si murugu wi tirige wa go nawa, wo la pye ma sinle wi yarisinleɛ ki na.

⁵ Naa Zhezu wila kaa ki leele pe tagawa pi yan, a wì si murugu wi pye fɔ: «Na pyɔ, ma kapere ti kala yaga ma na!»

⁶ Lasiri sɛwɛ jɛnfennɛ pèle la pye ma cɛn le ki laga ki na. Naa poro la kaa ko sɛnrɛ to logo, a pe nɛɛ ki jate wa pe nawa, nɛɛ yuun fɔ:

⁷ «Kì pye mɛɛ, ki naɲa ɲa wi nɛɛ para yɛɛn! Wila Yɛnɲɛɛ li mɛɛɛ ki jogo. Ambɔ wi mbe ya mbe lere kapere kala yaga wi na, na Yɛnɲɛɛ lo nuɲɲa ma?»

⁸ Le ki yɔngɔɔ nuɲɲa ke ni, a Zhezu wì si pe nawa jatere wi jɛn, mɛɛ pe pye fɔ: «Yaga kaa ki jatere cɛnle ɲa wi piin.

⁹ Mbe murugu wi pye mbe yo fɔ: «Ma kapere ti kala yaga ma na», nakoma: «Yiri mɔɔ yarisinleɛ ki le maa tanri», ti shyɛn ti ni, kikiin yowo pi tanla ma wɛ†?»

¹⁰ Ɛɛn fɔ, mila jaa yege jɛn fɔ yawa yɛn Lere wi Pinambyɔ wi ni laga tara ti na, mbaa leele pe kapere ti kala yari pe na.

¹¹ Kona, a wì si murugu wi pye fɔ: «Mila ki yuun ma kan, yiri ma yere, ma yarisinleɛ ki le maa kee ma go.»

¹² Le ki yɔngɔɔ nuɲɲa ke ni, ma yala pe ni fuun pàa pye naa wele, a murugu wì si yiri ma yere, maa yarisinleɛ ki le, mɛɛ kari. A kì si pe ni

† 2:9 2.9: Zhezu wila pye naga nari ma yo mbe kapere ti kala yaga konaa mbe lere sagala, ki pyewe woro ma tanla. Ti ni fuun shyɛn ti yɛn ma yala ma pye mbapyewe leele pe yeri, konaa ma pye ma yala, a ti pyewe tanla Yɛnɲɛɛ li yeri.

fuun pe pari. A pe nɛɛ Yɛnɲɛɛ li gbogo na yuun fɔ: «We fa ŋga ki cɛnɛ ka yan.»

*Zhezu wila naŋa ŋa pàa pye
na yinri Levi wi yeri
wi pye wi fɔɔɔɔɔɔ*

(Mati 9.9-13; Luki 5.27-32)

¹³ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si songoro naa wa Galile logbogo yon ki yeri. Lelegerɛ la pye na paan wi korogo, a wila pe nari Yɛnɲɛɛ sɛnrɛ ti ni.

¹⁴ Naa wila kaa na toro, a wì si saa Alife wi pinambyo Levi wi yan. Wila pye ma cɛn wa wi tunngo pyesaga, wa nizara shogo ki ni. A Zhezu wì suu pye fɔ: «Taga na na.»

A Levi wì si yiri, mɛɛ taga wi na.

¹⁵ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si saa li wa Levi wi go. Nizara shofenne legerɛ la pinɛ ma li Zhezu wo naa wi fɔɔɔɔɔɔ pe ni fun, konaa kapere pyefenne pele ni. Ki leeɛ cɛnɛ poro legerɛ pàa taga wi na.

¹⁶ Lasiri sɛwɛ jɛnfenne mbele pàa pye Fariziye ŋgbelege ki ni, naa pàa kaa wi yan wila nii nizara shofenne poro naa kapere pyefenne pe ni, a pè suu fɔɔɔɔɔɔ pe pye fɔ: «Yiŋgi na, a wi nɛɛ nii nizara shofenne poro naa kapere pyefenne† pe ni?»

¹⁷ Naa Zhezu wila kaa ki sɛnrɛ ti logo pe yeri, a wì si pe pye fɔ: «Leeɛ mbele pe yɛn ŋgbaanla, poro ma pe maa wɛrɛ pyefo jaa. Ɛɛn fɔ, yambala poro pe maa wɛrɛ pyefo jaa. Mii pan mbe mbele paa pe yɛɛ jate pe sin poro yeri. Ɛɛn fɔ, kapere

† 2:16 2.16: Luki 15.2; 19.7

pyefenne poro m̀ pan mbe yeri, jango pe ta pe pe kapere pyege ki yaga.»

Zhezu wo naa yenje lege
senre

(Mati 9.14-17; Luki 5.33-39)

¹⁸ Pilige ka, Zhan Batisi wi fɔrɔɔfenne poro naa Fariziye pe ni, paa pye yenje. A leele pɛle si pan ma Zhezu wi yewe ma yo fɔ: «Yingi na Zhan fɔrɔɔfenne poro naa Fariziye woolo pe ni, poro mɛɛ na yenje nii, ma si yala, mboro fɔrɔɔfenne poro nɛɛ yenje le?»

¹⁹ A Zhezu ẁ si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Ye nawa po ni jayire nɔɔ, japolɔ wi wenne pe mbe ya je mbe yo pe se li, mbe poro naa japolɔ wi ni pe ta laga nunɔba wi le? Ayoo. Mbe pe ta laga nunɔba poro naa japolɔ wi ni, pe se yenje le.

²⁰ Ɛɛn fɔ, wagati wa wa na paan, ɲa ni pe yaa ka japolɔ wi wɔ wa pe sɔɔwɔ, pa kona pe yaa la yenje nii. (Ko ki yen paa mi naa na fɔrɔɔfenne pe ni we wogo ki yen.)

²¹ «Lere na parifɔnɔɔ parisanga yoli tondara lege na. Na ma kaga pye ma, parisanfɔnɔɔ ki ma tondara lege ki kanɔgeyɛɛ nunɔba wali maga laga. Pa kona ki ma wali ma tijanga.

²² Lere na sinmɛ tipiriwe le selege kashara lere ni. Na ma kaga pye ma, sinmɛ tipiriwe pi ma kaa kashara ti walagi ma wo, kashara ti ma jɔɔ. Ɛɛn fɔ, ma ma sinmɛ tipiriwe pi le selege kashara fɔnɔɔ† ni.»

† **2:22 2.21-22:** Ko kɔɔ wo yen fɔ leele pe daga mbe pe faa kapyere tijangara ti yaga mbe kanɔga fɔnɔɔ.

*Zhezu wo naa Zhufuye
cɛnpilige ki ni*

(Mati 12.1-8; Luki 6.1-5)

²³ Cɛnpilige ka ni, Zhezu wila pye na toro shɔgɔlɔ kɛrɛ ta nawa. A wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe nɛɛ ki shɔgɔlɔ sheshegele kele koon kono yon ki na†.

²⁴ Naa Fariziye paa kaa ko yan ma, a pɛ si Zhezu wi yewe ma suu pye fɔ: «Wele, kala na lii daga mbe pye cɛnpilige ki ni, yingɪ na, a ma fɔrɔgɔfɛnnɛ pe nɛɛ lo piin?»

²⁵ A Zhezu wɪ si pe pye fɔ: «Ye faga kara mbege yan wi le? Nga Davidi wila pye cɛnpilige ka ni wo naa wi pinleyɛɛnlɛ pe ni, naa fungo kila pe yigi ma yala yaakara sila pye pe yeri we.

²⁶ Wila ye wa Yenɲɛle li go ki ni, buru ɲa paa wɔ saraga li yeri ma wa ka, wo ɲa wi sila daga lere mbe wa ka, ndɛɛ saraga wɔfɛnnɛ poro nunɲba we, ma wa kan fun wi pinleyɛɛnlɛ† pe yeri. Ki sanga wi ni, Abiyatari wo wila pye saraga wɔfɛnnɛ to.»

²⁷ A Zhezu wɪ si pe pye naa fɔ: «Cɛnpilige kila tɛgɛ leele pe yonwɔ po kala na. ɛɛn fɔ, lere wi sila gbegele cɛnpilige ko kan.

²⁸ Ki kala na, Lere wi Pinambyɔ wi yen cɛnpilige ki fɔ yerɛ.»

3

*Cɛnpilige ka ni
Zhezu wila naɲa wa sagala,
wi kɛɛ kila shɔ wi na
(Mati 12.9-14; Luki 6.6-11)*

† 2:23 2.23: Dete 23.26 † 2:26 2.26: Levi 24.5-9; 1 Sami 21.1-6

¹ Ko pun̄go na, a Zhezu wì si songoro naa wa sherigo. Nāja wà la pye wa, wi kee kila sho wi na.

² Leele mbele pàa pye wa, pàa pye na Zhezu wi wele jenge, na kaa pye wi mbe nāja wi sagala cenpilige ki ni, jango pe baga wi na pe yo wi kapege pye.

³ A Zhezu wì si nāja na wi kee kila sho wi na wi pye fo: «Yiri ma yere le pe sogowo.»

⁴ A Zhezu wì si pe yewe ma yo fo: «We lasiri wì yo mele? Ki daga ma kajenge pye cenpilige ki ni lee, nakoma ma kapege pye? Ma lere sho lee, nakoma ma lere gbo?» Ee fo, a pè si pyeri.

⁵ A Zhezu wì si pe ni fuun pe wele nan̄gbanwa ni. Kila yesanga wa wi na pe koton̄gbanga ki kala na. A wì si nāja wi pye fo: «Ma kee ki sanga!»

A nāja wì suu kee ki sanga, a kì si sagala.

⁶ Le ki yongolo nun̄gba ke ni, a Fariziye pè si yiri wa sherigo, mee saa pe yee gbogolo poro naa mbele pàa taga wunlunāja Eredi wi na pe ni, ma pe yee yan paa pe mbege yigi yee nga na, mbe ta mbe Zhezu wì gbo we.

Lelegerɛ la pan Zhezu wi korogo

⁷ Ko pun̄go na, a Zhezu wì si yiri ma kari wa Galile logbogo ki yeri wo naa wi forogofenne pe ni. A janwa gbolo là si taga pe na ma kari. Ki leele pèle la yiri wa Galile naa Zhude tara.

⁸ A pèle yiri wa Zheruzalemu. A pèle yiri wa Idume tara naa Zhuriden gbaan pun̄go tara ti ni. A pèle yiri wa Tiri naa Sidon cara ti kan̄gara na cara ti ni. Ki janwa gbolo làa pan Zhezu wi

kɔrɔɔ, katugu nga fuun wila pye na piin paa pye naga nuru.

⁹ A Zhezu wì suu fɔrɔɔfenne pe pye ma yo pe tonmɔkɔrɔ jeele la yaga le wi kan, wi ta wi ye wa li ni, jango janwa wiga kaa wɔnrɔɔ mboo jori.

¹⁰ Naa Zhezu wila pye na lelegeɛ sagala, ki kala na, yambala legeɛ la pye na gbinri na kee wi kɔrɔɔ, mbe ta mbe jiri wi na mbe sagala.

¹¹ Sanga o sanga yinne tipegele ke ka Zhezu wi yan, ke ma kannguuro kan wi jegele, nɛɛ jɔrɔgi na yuun fɔ: «Ma yen Yenɲele li Pinambyɔ!»

¹² Eɛn fɔ, a Zhezu wì sigi yo maga ngban ke ni, ma yo kaga kaa naga leele pe na.

*Fɔrɔɔfenne ke ma yiri shyen
mbele Zhezu wila wɔ
(Mati 10.1-4; Luki 6.12-16)*

¹³ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si lugu yanwiga ka na. Leele mbele wila pye na jaa, a wì si pe yeri. A pè si kari wi kɔrɔɔ.

¹⁴ A wì si leele ke ma yiri shyen wɔ ma yo poro mbe koro wi ni, wila pe tunnu pe saa Yenɲele senre ti yuun,

¹⁵ mbe fanɲga kan pe yeri paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni.

¹⁶ Leele ke ma yiri shyen mbele wila wɔ, pe mɛɛ ti nda: Simɔ, a Zhezu wùu mɛɛɛ taga naa yinri Pyeri;

¹⁷ naa Zebede pinambiile shyen Zhaki naa wi nɔsepyɔ lenaɲa Zhan. A Zhezu wi pe mɛɛɛ taga ma yo: Bowanerizhe, ko kɔrɔ wo yen fɔ pe yen paa Yenɲele gbanlaga yen;

¹⁸ naa Andire, naa Filipu, naa Baritelemi, naa Matiye, naa Toma, naa Alife pinambyo Zhaki, naa Tade, naa Simo Zeloti,

¹⁹ konnaa Zhudasi Izikariyoti. Wo wila kaa Zhezu wi le wi mbenfenne pe keε.

*Zhezu wi go woolo paa jaa
saa le mbe kari wi ni*

²⁰ Ko pungo na, a Zhezu wi si songoro ma pan wa go. A janwa gbolo la si gbogolo wa wi tanla, fo Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni pe sila wagati ta mbe li yere.

²¹ Naa Zhezu wi go woolo paa kaa ki wogo ki logo, a pe si pan mboo le mbe kari wi ni, katugu paa pye na yuun fo: «Wi go ki yiri.»

*Zhezu wila mbele
paa senpere yo wi na
pe yon sogo*

(Mati 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²² Lasiri sewε jenfenne mbele paa yiri wa Zheruzalemu, pe neε yuun fo: «Yinne tipegele ke to Beyzebuli wo wi ye wi ni. Wo fannga na wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni.»

²³ Kona, a Zhezu wi si pe yeri, meε yomiyegεle kele wa pe kan, ma yo fo: «Sotanla wi mbe ya mbaa wi yeε puro mele?»

²⁴ Na wunluwo mba ka kon shyen mbe yiri pi yeε korogo, ki wunluwo pi se ya cen.

²⁵ Na sege nga ka kon shyen mbe yiri ki yeε korogo, ki sege ki ma jogo.

26 Ki kala na, Sotanla fun, wiga yiri wi yεε kɔrɔgɔ, wi wunluwɔ pi ma kɔn shyen, pila ya fannga ta mbe cɛn. Eɛn fɔ, wi fannga ki ma kɔ.

27 «Lere se ya ye lengbaan wa go mboo kεε yaara ti lε, na wii keli mboo pɔ gbɛn. Eɛn fɔ, na wi kaa pɔ mbe kɔ, wi mεε ya maa go yaara ti ni fuun ti lε.

28 «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele pe kapere ti ni fuun ti mbe ya kala yaga pe na, mbe pinlε Yɛnɛlε li mɛjɔgɔ sɛnrɛ nda fuun paa yuun ti ni.

29 Eɛn fɔ, lere ɲa fuun ka Yinnekpoyi li mεgε ki jɔgɔ, ki kapege ki se kala yaga wi na fyew, katugu wì kapege mbakɔgɔ pye.»

30 Zhezu wìla ko yo ma, katugu pàa pye naga yuun ma yo fɔ: Yinne tipele yɛn wi ni.

*Zhezu wi nɔ naa wi nɔsepiile pe ni
pàa pye naa lagajaa*

(Mati 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Kona, a Zhezu wi nɔ naa wi nɔsepiile nambala pè si pan ma yere wa funwa na, mεε lere wa tun wa go ma yo wuu yeri pe kan.

32 Janwa wìla pye ma cɛn ma Zhezu wi maga, a pè suu pye fɔ: «Ma nɔ naa ma nɔsepiile nambala, naa ma nɔsepiile jεεlε pe yɛn wa funwa na, paa ma kala yewe.»

33 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ambɔ wi yɛn na nɔ naa na nɔsepiile nambala poro?»

34 Leele mbele pàa pye ma cɛn maa maga, a wì si poro wele, ma sho fɔ: «Na nɔ naa na nɔsepiile nambala poro wele mbele wele.

³⁵ Katugu lere ña fuun wi yen na Yenñeɛ li nandanwa kala li piin, wo wi yen na nɔsepyɔ lenaɲa naa na nɔsepyɔ sumboro, naa na nɔ.»

4

Yariluguro fɔ yomiyɛɛ (Mati 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Kona, a Zhezu wi nɛɛ leele pe nari naa Yenñeɛ senre ti ni wa Galile loɓboɓo yɔn ki na. A janwa gbolo là si pan ma gbogolo wa wi tanla, a wì si ye ma cɛn tɔnmɔkoro ka ni wa tɔnmɔ pi go na. A janwa wo si koro le tara, le tɔnmɔ pi yɔn na.

² Wila yarilegere naga pe na yomiyegɛɛ ni. Wa ki nagawa pi ni, wila pe pye fɔ:

³ «Yaa nuru na yeri! Naɲa wà la yiri ma kari saa yariluguro lugu wi kere paa yege ñga na pe maa mali wi waa.

⁴ Maa ta wila ti yanragi, a yariluguro tà si to wa konɔ li yɔn na. A sannjere si pan mari yoli.

⁵ A tà to yaannguro laga na, tara sila pye le ma jɛngɛ. A tì si fi fyaw, katugu tara ti sila pye ma jugo le.

⁶ Ɛɛn fɔ, naa yonlo kila kaa yiri na yaa, a tì si waga, katugu ninde jende sila pye ti na.

⁷ A tà to wuuro sɔgowɔ ma fi. A wuuro tì si yiri mari yigi, tii sɛ.

⁸ A tà si to wa tara jende ti na, ma fi ma yiri ma le, mɛɛ sɛ. A tà sɛ pyɔ nafa ma yiri ke, a tà sɛ pyɔ nafa taanri. A tà sɛ pyɔ cɛnmɛ.»

⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Nunɓogolo ka pye ña na, wi ke jan wila nuru!»

*Zhezu wila pye na yomiyegεε
ke waa kɔɔ ɲa na wi ɲa*

(Mati 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Naa Zhezu wila kaa lali janwa wi ni, leele mbele paa pye wa wi tanla poro naa wi fɔɔɔɔfenne ke ma yiri shyen pe ni, pè suu yewe yomiyegεε ke kɔɔ wi ni.

¹¹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ŋgundo senre nda ti yen na para Yenɲεε li wunluwɔ pi wogo na, pa Yenɲεε liri kan yoro yeri, a yèri jɛn. Eɛn fɔ, leele sanmbala poro na, pe maa kagala ke ni fuun ke nuru yomiyegεε ni,

¹² janɲo:

Pe ya paa wele jɛɲɛ, eɛn fɔ, paga kaa yaan.

*Pe ya paa nuru jɛɲɛ, eɛn fɔ, paga kaa ti kɔɔ
jɛnni.*

*Nakoma pe mbe ka kanɲa mbe pan Yenɲεε li
kɔɔɔɔ*

li ta li pe kapere ti kala yaga pe na!»†

*Zhezu wila yariluguro fɔ
wi yomiyεε li kɔɔ wi yo*

(Mati 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Na yee yomiyεε na lo kɔɔ wo jɛn, ye mbe ya yomiyegεε sanɲgala ke ni fuun ke kɔɔ wi jɛn mεε?

¹⁴ Yariluguro fɔ wì yariluguro nda yanragi, to ti yen Yenɲεε senre re.

¹⁵ Leele pele yen paa konɔ yɔn laga ɲga yariluguro ti to wa ki yen. Na paga Yenɲεε senre ti logo mbe kɔ, Sɔtanla wi mεε pan teere, mbe siri wɔ wa pe nawa.

† **4:12 4.12:** Eza 6.9-10; Zhan 12.40; Kapye 28.27; Ɔɔmu 11.18

16 Yariluguro ti to yaannguro laga nga na ma fi fyaw, ko ki yen paa leele mbele pe ma Yenņele senre ti logo ma yenle ti na fyaw nayinme ni.

17 Een fo, paa ti yaga ti censaga ta wa pe nawa. Pe ma taga ti na wagati jenri ni. Na jorowo ka gbɔn pe na, nakoma leele pe kaa pe jolo ki senre ti kala na, pe mee je ti na.

18 Yariluguro ti to wuuro laga nga na, ko ki yen paa leele mbele pe Yenņele senre ti logo.

19 Een fo, ki dunruya na wi jatere legere, to naa penjagboro nda ti maa pe fanla na pe punngu, naa jogo yaara sannda cenle pyew ti ma ki senre ti sho pe yeri, tila ya kala yon.

20 Tara jende woro to ti yen paa leele mbele pe ma Yenņele senre ti logo ma yenle ti na, ma piile se. Ki piile pele ma pe nafa ma yiri ke ke se. Pele ma pe nafa taanrindaanri se. Pele ma pe cenme cenme se.»

Fitanla yomiyele
(Luki 8.16-18)

21 A Zhezu wi si nuru naa ma pe pye fo: «Lere ma fitanla mu mbe kpongbo jiile wi na, nakoma mboo le sinleyaraga nogo le? Mi yo pe maa mu mboo tege wa fitanla tegesaga.

22 Ko ki naga ma yo kala na fuun li yen ma lara, li yaa ka yiri funwa na. Kala na fuun li yen ngundo, li yaa ka jen.

23 Nungbogolo ka pye na na, wi ke jan wila nuru jenge.»

24 A wi si nuru naa ma pe pye fo: «Senre nda mila yuun, ye yege to yaa ti nuru! Jene na ye ma tege na tinwi leele sanmbala pe kan, lo yongo

Yennɛɛ li yaa ka tɛgɛ mbe tiwi ye kan, fɔ mbe ka taga wa ye wogo ki na.

²⁵ Katugu yaraga yɛn ɲa fuun yeri, pe yaa ka taga wi kan. Ɛɛn fɔ, yaraga woro ɲa fuun yeri, jɛnri jate ɲa wi yɛn wi yeri, pe yaa kaa sho wi yeri.»

*Yariluguro pyɔ ɲa
wi ma fi wi yɛ wi yomiyɛɛ*

²⁶ A Zhezu wì sho naa fɔ: «Yennɛɛ li wunluwɔ pi yɛn paa yaraga ɲga yɛn ki ɲga: Naɲa wà la saa yariluguro lugu wi kɛrɛ.

²⁷ Ti lugunɔɔlo, wila wɔnlo wi yo, wi yɛn yɛnɲɛ wi yo, yɔnlo naa yɛmbinɛ, yariluguro ti ma fi na lee na kee. Ki maa piin yɛgɛ ɲga na, wila ka jɛn ki ni.

²⁸ Tara to ti ma yariluguro ti pye ti ma fi. Ki kɔnɔbanɲga ki na, wɛrɛ to ti ma keli ma yiri. Ko punɔgo na, ti mɛɛ sheshegele wɔ, mbe si pire le.

²⁹ Ti pire tiga ka yanlaga sanga ɲa ni, pe mɛɛ mali kɔnɔbengele ke ɛ, mbe siri kɔn, katugu ti kɔnsanga wì gbɔn.»

*Mutari tige pile yomiyɛɛ
(Mati 13.31-32,34; Luki 13.18-19)*

³⁰ A Zhezu wì sho naa fɔ: «We mbe ya Yennɛɛ li wunluwɔ pi taanla yinɲi ni? Yinɲi yomiyɛɛ we mbe ya wa mboo naga?

³¹ Pi yɛn paa mutari tige pile yɛn. Na paga li lugu wa tara, lo li ma pye yariluguro ti ni fuun jɛɛɛ le laga tara lombondo ti ni.

³² Ɛɛn fɔ, na paga li lugu mbe kɔ, li ma fi ma yiri ma gbɔgo ma wɛ sɛrɛ tire ti ni fuun ti na. Li

ma njere wo tugbooro fo sannjere ti mbe ya mbe sere po wa ti yinme† pi ni.»

³³ Ki pye ma, Zhezu wila pye na Yenjele senre ti yuun leele pe kan yomiyegele legere ni paa ki wolo na li yen. Wila pye na ke waa pe kan, na yala njele pe mbaa ya mbaa ke koro jenni.

³⁴ Wi sila pye na para leele pe ni, na yomiyegele la ma. Ee fo, na wiga ka pye wi ye wo naa wi forogofenne pe ni, wi mee ke koro wi yo ma poro kan.

*Zhezu wila tifejingbogo ka yerege
(Mati 8.23-27; Luki 8.22-25)*

³⁵ Ki pilige nungba ki yonlokogo ki ni, a Zhezu wi suu forogofenne pe pye fo: «Ye pan we logbogo ki kon we yiri wa ki kee nga na!»

³⁶ A forogofenne pe si yiri le janwa wi tanla, mee saa ye wa tonmokoro nga Zhezu wila pye ma cen ki ni, mee kari wi ni. Leele pele la taga pe na tonmokooro ta ni.

³⁷ Sanni jenri, a tifejingbogo ka si yiri nee gboon wa logbogo ki ni. A tonmo pi nee koon na yin wa tonmokoro ki ni, fo a kila jaa mbe yin.

³⁸ Zhezu wo la pye ma sinle wa tonmokoro ki nawa wa punjo na, ma go gbun yungbongo na, na wonlo. A wi forogofenne pe si saa wi yen, ma suu pye fo: «We Nagafu, we yaa ku. We kunwo pii ma jori wi le?»

³⁹ A wi si yen, mee para ngbanga tifelege ki na, mee logbogo tonmo pi pye fo: «Yere yew, ma

† 4:32 4.32: Eze 17.23; Dani 4.9-18

pyeri!» A tifelege kɪ si yere, a tɔnmɔ pɪ si pyeri dinw.

⁴⁰ A wɪ si kannga maa fɔrɔgɔfenne pe pye fɔ: «Yingɪ na, a ye nɛɛ fyɛ ma? Ye fa tagawa ta bere?»

⁴¹ Eɛn fɔ, pàa fyɛ fɔ ma toro, nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «E! Yingɪ lere cɛnlɛ wɪ ɲa yɛɛn, ali tifelege ko naa lɔgbɔgɔ tɔnmɔ pɪ ni, tila wɪ sɛnrɛ ti nuru?»

5

*Zhezu wɪla naɲa wa sagala,
yinnɛ tipele la pye wi ni
(Mati 8.28-34; Luki 8.26-39)*

¹ Kona, a pɛ si gbɔn wa lɔgbɔgɔ ki kɛɛ sannga ki na, wa Gerasa tara fenne pe tara.

² A Zhezu wɪ si tigi ma yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, le ki yɔngɔlɔ ke ni, a naɲa wà si yiri fanra laga ka ni, mɛɛ pan mboo fili. Yinnɛ tipele làa pye ki naɲa wi ni.

³ Pa wɪla pye na cɛɛn wa fanra laga ki ni. Lere saa ya mboo pɔ, ali jɔrɔgɔ ni yɛɛ.

⁴ Wagati legerɛ na, pe ma tugurɔn le wi tɔrɔrɔ ti na, maa pɔ jɔrɔgɔ ni. Eɛn fɔ, wɪ ma tugurɔn ti kaari, ma jɔrɔgɔ wɪ kɔn. Fannga sila pye lere ni mbe ya mboo mara.

⁵ Kila pye wagati pyew, sɔnlɔ naa yembine, wɪ ma pye wa fanra ti sɔgɔwɔ konaa yanwira ti na, na jɔrɔgi wa, naa yɛɛ wɛlɛgi sinnɔɔɛɛɛ ti na.

⁶ Naa wɪla kaa Zhezu wɪ yan wa lege, a wɪ si fe ma saa wi fili, ma kannguuro kan wi jegele,

⁷ mɛɛ jɔrɔgɔ ɲgbanga ma yo fɔ: «Yingɪ ki yɛn mi naa mboro we sɔgɔwɔ, Zhezu, mboro ɲa

ma yen Yenhele na yaara ti ni fuun ti go na li Pinambyo? Mila ma yenri Yenhele li mege ki na, maga kanla le jologo!»

⁸ Wila ko yo ma, katugu Zhezu wila ki konɔ kan wi yeri ma yo fo: «Yinne tipele, wo ki nana na wi ni!»

⁹ A Zhezu wi si nana wi yewe ma yo fo: «Pe maa ma yinri mele?»

A wi sho fo: «Pe maa na yinri: Janwa, katugu we yen ma lege.»

¹⁰ A wi si Zhezu wi yenri ngbanga, ma yo wiga ka pe puro mbe pe wo wa ki tara ti ni.

¹¹ Ceele ngbelege ka la pye wa yanwiga ki tanla, na kaa.

¹² A yinne tipegele ke si Zhezu wi yenri, ma yo fo: «We torogo we sa ye wa ceele mbele pe ni.»

¹³ A Zhezu wi si konɔ kan ke yeri. Kona, a yinne tipegele ke si wo nana wi ni, mee saa ye ceele pe ni. A ceele pe ni fuun pe si fe ma tigi wa yanwiga ki tigiwen lapege ki na, ma toori wa logbogo tonmo pi ni ma ku. Ceele mbele pa ku, pa ceele waga shyen (2 000) yon ko tin.

¹⁴ A ceele konrifenne pe si fe ma saa na nga kila pye ki yari wa cagboro to naa keere ti ni. Nga kila pye, a leele pe nee paan naga wele.

¹⁵ Naa pa kaa gbon wa Zhezu wi tanla, a pe si saa nana na yinne tipegele lege ke ka pye wi ni wi yan, wila yariporo le ma cen. Wi jatere wila pye ma cen wi na fo jenge. A leele pe si fy.

¹⁶ Kala na laa yinne tipegele fo wo naa ceele pe ta, leele mbele pa li yan, a pe nee li yegge yuun na sanmbala pe kaan.

17 Kona, a pe nεε Zhezu wi yenri ma yo wi wɔ wa pe tara.

18 Naa Zhezu wila kaa na yiin wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, naŋa ŋa yinne tipegele kàa wɔ wi ni, a wì suu yenri ma yo wi yaa koro wi ni.

19 Zhezu wi sila yere ki na, εεn fɔ, a wì suu pye fɔ: «Songɔrɔ maa kee ma woolo pe kɔrɔgɔ. Ma Fɔ wɔɔn yinriwε ta, ma ŋga pye mɔɔ kan, ma saga yege yo ma pe kan.»

20 A wì si kari wa Dekapole tara, mεε saa na ŋga Zhezu wì pye maa kan ki yari. Mbele fuun pàa ki logo, pàa pye na kawa.

*Zhayiru wi sumborombyɔ wo
naa jεε ŋa wila jiri Zhezu
wi derege ki na pe sɛnrε re
(Mati 9.18-26; Luki 8.40-56)*

21 A Zhezu wì si songɔrɔ naa wa lɔgbɔgɔ ki kεε sanŋga ki na, wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni. A janwa gbɔlɔ là si gbogolo wa wi tanla maa maga. Wila pye le lɔgbɔgɔ ki yɔn na.

22 A shεrigo to wà si pan wi kɔrɔgɔ, pàa pye naa yinri Zhayiru. Naa wila kaa Zhezu wi yan, a wì si kanŋguuro kan le wi nɔgɔ,

23 maa yenri jεŋge, ma yo fɔ: «Na sumborom-bile laa kuun. Ki kala na, shokari wa na yeri, ma soon keyen yi taga li na li ta li sagala, li yinwege ta.»

24 A Zhezu wì si pinle wi ni ma kari. A janwa gbɔlɔ lɔ si taga wi na, naa jiire lagapyew.

25 Wa ki janwa wi ni, jεε wà la pye wa. Kasanwa wogo yama la pye wi na. Pìla yeε kε ma yiri shyen ta wi na.

²⁶ Ki jɛɛ wɪla jɔɔ jɛŋgɛ wɛrɛ pyɛfɛnnɛ lɛgɛrɛ yeri. A wi kɛɛ yaara ti ni fuun tì saa kɔ. Ɛɛn fɔ, wi yama pi sila pye na mbɔnrɔgi, pɪla pye na seregi na kee wi.

²⁷ Naa wɪla kaa Zhezu wi sɛnrɛ logo, a wì si pan wa janwa wi ni, wa Zhezu wi pɔŋgo na, mɛɛ jiri wi derege ki na.

²⁸ Katugu wɪla pye naga yuun wa wi nawa fɔ: «Na ŋga jiri wi derege ko na jɛnrɪ okɛ, pa mi yaa sagala.»

²⁹ Le ki yɔŋgɔɔ nɔŋgba ke ni, a wi kasanwa wogo yama pì si kɔ. A wìgi jɛn wa wi wire ti ni ma yo wì sagala.

³⁰ Le ki yɔŋgɔɔ nɔŋgba ke ni, a Zhezu wìgi jɛn wi yɛ ma yo fanŋga kà wɔ wi ni. A wì si wa ma kanŋga wa janwa wi sɔgɔwɔ, ma sho fɔ: «Ambɔ wì jiri na derege ki na?»

³¹ A wi fɔrɔgɔfɛnnɛ wà suu pye fɔ: «Na ma janwa wi yan wila ma jìire lagapyew yɛɛn, a ma nɛɛ yewe ma yo: Ambɔ wi jiri na na?»

³² A wì si welewele maa yɛɛ maga, mbe ta mbege pyefɔ wi jɛn.

³³ A jɛɛ wi nɛɛ fyɛ na seri, katugu ŋga kɪla pye wi na, wɪla ki jɛn. A wì si pan ma kanŋguuro kan le Zhezu wi nɔgɔ, mɛɛ ŋga kɪla pye ki kaselege ki ni fuun ki yo maa kan.

³⁴ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ, ma tagawa pɔɔn sho. Ta kee yeyinŋge na, ma yama pi kɔ ma na.»

³⁵ Ma Zhezu wi ta wɪla pye na para bere, a pitunmbolo pèle si yiri wa sherigo to Zhayiru wi go ma pan, mɛɛ Zhayiru wi pye fɔ: «Ma

sumborombyo wì ku makɔ, yingì na, a ma nɛɛ we Nagafɔ wi tege naa bere?»

³⁶ Εεν fɔ, Zhezu wi sila pye na poro sɛnyoro to wele. A wì si Zhayiru wi pye fɔ: «Maga ka fyɛ. Taga na na ko cɛ.»

³⁷ Zhezu wi sila yɛnlɛ lere wa kpɛ mbe pinlɛ wi ni, ndɛɛ Pyeri naa Zhaki naa wi nɔsɛpyɔ Zhan poro pàa kari wi ni.

³⁸ Naa pàa ka saa gbɔn wa shɛrigo to wi go, a Zhezu wì si janwa gbɔlɔ la yan wa laa tinni. Ki leele pàa pye na gbele na jɔrɔgi nɔgbanga.

³⁹ A Zhezu wì si ye wa go, mɛɛ pe pye fɔ: «Yingì na, a ye nɛɛ tinni na gbele yɛɛn? Pyɔ wii ku, εɛn fɔ, wila wɔnlɔ wi.»

⁴⁰ Naa wila kaa to yo ma, a leele pe nɛɛ tɛgɛ wi na. Kona, a Zhezu wì si pe ni fuun pe yirige wa funwa na, mɛɛ pyɔ wi to naa wi nɔ naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ taanri mbele pàa kari wi ni pe le ma ye pe ni wa pyɔ wi sinlɛsaga.

⁴¹ A wì si pyɔ wi yigi wi kɛɛ ki na, ma suu pye fɔ: «Talita kumi.» Ko kɔrɔ wo yɛn fɔ: «Sumborombyo, mila ki yuun ma kan, yɛn ma yiri.»

⁴² Le ki yɔngɔlɔ nunɔgba ke ni, a sumborombyo wì si yiri na tanri. Wila ta yɛlɛ kɛ ma yiri shyen. A kì si pe pari fɔ jɛngɛ.

⁴³ A Zhezu wì sigi yo maga nɔgban pe ni ma yo nɔga wila pye, paga kaga yo mbe lere kan. A wì si pe pye ma yo pe pyɔ wi kan wi ka.

6

Nazareti ca fɛnnɛ pe sila taga

*Zhezu wi na**(Mati 13.53-58; Luki 4.16-30)*

¹ A Zhezu wì si yiri wa ki laga ki na, wìla yiri ma le ca nga ni, a wì si kari wa. Wi fɔrɔɔfenne pàa pinle wi ni ma kari.

² Naa cɛnpilige kila kaa gbon, a wì si kari wa sherigo, mɛɛ saa na pe nari Yɛnɲɛle senre ti ni. Leleɣere laa senyoro ti logo, a ti pe pari fɔ jɛnɣɛ. A pe nɛɛ yuun fɔ: «Wigi kagala ke ni fuun ke ta se ma? Yingi tijinliwe wi ta ma? Wila ki kafɔnɲɔlɔ nɣele ke piin mele ma?

³ Naga yɛn ma, tire tɛfɔ wo ma wi le? Wi nɔ wo ma ɲa Mari? Wi nɔsepiile nambala poro ma Zhaki naa Zhoze, naa Zhude†, konaa Simɔ? Wi nɔsepiile jɛɛle poro ma pe yɛn laga we sɔɔwɔ?» A Zhezu wi kala li si pe mben.

⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yɛnɲɛle yɔn senre yofɔ pe maa wi gbogo lagapyew, ndɛɛ wi ca woolo, naa wi sefenne konaa wi go woolo poro paa laa gbogo.»

⁵ Pe mbatagawa pi kala na, Zhezu wi sila kafɔnnɔ la kpɛ pye wa pe yeri; ndɛɛ yambala pele wele wila keyen taga pe na ma pe sagala.

⁶ Pe mbatagawa pila wi pari.

*Zhezu wila wi fɔrɔɔfenne ke
ma yiri shyen pe tun shyenzhyen
(Mati 10.5-15; Luki 9.1-6)*

Ko punɔgo na, a Zhezu wì si saa na Yɛnɲɛle senre ti yuun na leele pe kaan wa kanɲgara na cara ti ni.

† **6:3 6:3:** Kapye 12.17; Gala 1.19; Zhaki 1.1; Zhude 1.1

⁷ A wì suu fɔrɔɔfɛnnɛ kɛ ma yiri shyɛn pe yeri, nɛɛ pe tunnu shyɛnzhyɛn. Wila fanŋga kan pe yeri paa yinne tipegele ke puro paa ke woo leele pe ni.

⁸ A wì si pe pye fɔ: «Na ye kaa kee, yaga ka yaraga ka ɛ, ndɛɛ gbotangala. Yaga ka yaakara naa kasha ɛ. Yaga ka penjara le wa ye yɛɛ go na!

⁹ Ɛɛn fɔ, ye sawira lele, yaga ka deere shyɛnzhyɛn ɛ!»

¹⁰ A wì si pe pye naa fɔ: «Yaga sa ye ca ŋga fuun ni, mbe tugu go ŋga ni, ye koro wa ki ni fɔ ye karipilige ki sa gbɔn!

¹¹ Na laga ka woolo ka je mbe yo pe se ye yaara wɔ, nakoma mbe yo pe se logo ye yeri, ye karisaga ye ye tɔɔrɔ gbanŋban wi pɛpɛ† yoo wo wa ki laga ki na; pa ko yaa pye pe yɛrɛwɛ.»

¹² Kì kaa pye ma, a fɔrɔɔfɛnnɛ pɛ si kari, mɛɛ saa naga yari leele pe kan na yuun fɔ: «Ye ye kapere ti jɛn, yeri yaga.»

¹³ Pàa yinne tipegele ɛgɛrɛ puro ma ke wɔ leele pe ni, ma sinmɛ fa† yambala ɛgɛrɛ na, a pɛ sagala.

*Zhan Batisi wi kunwɔ we
(Mati 14.1-12; Luki 9.7-9)*

¹⁴ A wunlunaŋa Erɔdi wì si Zhezu wi senrɛ logo, katugu Zhezu wi mɛgɛ kila yiri lagapyew. Leele pe nɛɛ yuun fɔ: «Zhan Batisi wo wì yɛn ma yiri wa kunwɔ pi ni. Ko kì ti wì fanŋga ta na kafɔnŋgolo piin.»

† **6:11 6.11:** Mati 10.14; Kapye 13.51; 18.6 † **6:13 6.13:** Faa pàa pye na sinmɛ pi piin paa werɛ yɛn; Eza 1.6; Maki 16.17-18; Luki 10.34; Zhaki 5.14-15.

15 A pele nɛɛ yuun fɔ: «Eli wi.» A pele nɛɛ yuun naa fɔ: «Yenɲɛle yɔn sɛnrɛ yofɔ wa wi, paa faa woolo pe yen.»

16 Naa Erɔdi wɪla kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wɪ sho fɔ: «Zhan ɲa mi kan, a pɔo go ki kow, wo wɪ yen ma yiri wa kunwɔ pi ni we.»

17 Erɔdi wo jate wɪla leele tun, a pɛ saa Zhan wi yigi maa pɔ maa le kaso. Wɪla ko pye ma, wi jɔnlɔ Filipu wi jɔ Erodiyadi wo kala na, ɲa wɪla sho wi yeri maa tege we;

18 katugu Zhan wɪla pye naga yuun Erɔdi wi kan fɔ: «Kii daga mɔɔ jɔnlɔ jɔ wi sho wi yeri!»

19 Zhan wɪla pye ma Erodiyadi wi mbɛn. A wi nɛɛ jaa mboo gbo. Ɛɛn fɔ, wi saa ya mbege pye Erɔdi wi kala na,

20 katugu Erɔdi wɪla pye na fyɛ Zhan wi yɛgɛ. Wɪla ki jɛn ma yo wi yen lesinɲɛ ma pye kpoyi. A wɪ suu sho, lere kapege ka ka ta mbe gbɔn wi na. Kɪla pye, sanga o sanga Zhan wi kaa para, Erɔdi jatere wi ma piri wi na. Ɛɛn fɔ, konaa ki ni fuun, kɪla wi ndanla mbaa nuru wi yeri.

21 Ɛɛn fɔ, Erodiyadi wɪ si kaa pilitanga ka ta Erɔdi wi sepilige yɛfiile fɛti wa nɔgɔ. Erɔdi wɪla sɔgɔlɔ gbɔlɔ sɔgɔ wi legbɔɔlɔ poro naa wi sorodasheelee teele naa Galile tara megbɔgɔ fɛnnɛ pe kan.

22 Ma pe ta wa fɛti wi na, a Erodiyadi wi sumborombyɔ wɪ si ye wa pe kɔrɔgɔ ma yɔ. A wɪ si wunlunaɲa Erɔdi wi ndanla, konaa mbele wɪla yeri pe ni. A wunlunaɲa wɪ si sumboro wi pye fɔ: «Yaraga ɲga kɔɔn ndanla, ki naga na na, mi yaa ki kan ma yeri.»

²³ A wì si wugu ma yo: «Ma ka yaraga nga fuun yɛnri na yeri, mi yaa ki kan ma yeri, ali na kaa pye na wunluwo pi walaga yi.»

²⁴ A sumboro wì si yiri, mɛɛ saa wi no wi yewe ma yo fo: «Mbe yingɛ yɛnri!»

A nofo wì suu pye fo: «Zhan Batisi wi go ye.»

²⁵ A sumboro wì si yiri, mɛɛ songoro wa wunlunaɲa wi yeri, na fyɛɛɛ, mɛɛ saa wi pye fo: «Mila jaa ma Zhan Batisi wi go ki kan na yeri yaapige ka nawa foɔnfoɔn nga na.»

²⁶ A wunlunaɲa wì si yɛɛ san fo jɛɲɛ. Ɛɛn fo, wi saa ya mbe je ki na, wuguro nda wila wugu wi lifenne pe yɛɛ na ti kala na.

²⁷ Ki kaa pye ma, le ki yongolo nunɲba ke ni, a wì suu sorodashe wa tun ma yo wi sa Zhan go ki kow wi pan ki ni.

²⁸ A sorodashe wì si kari ma saa Zhan go ki kow wa kaso, mɛɛ ki le yaapige ka ni ma pan maga kan sumboro wi yeri. A sumboro wì si saa ki kan wi no wi yeri.

²⁹ Naa Zhan forogofenne paa kaa nga kila pye wi na ki logo, a pè si saa wi gboo wi ɛ ma saa wi le.

*Zhezu wila nambala
waga kanɲurugo (5 000)
kan pè ka*

(Mati 14.13-21; Luki 9.10-17; Zhan 6.1-14)

³⁰ A Zhezu wi pitunmbolo pè si songoro ma pan ma pe yɛɛ gbogolo wa wi tanla, mɛɛ nga paa pye konaa nga paa naga leele pe na ti yɛɛ yo maa kan.

³¹ Leele mbele paa pye na paan konaa mbele paa pye na kee Zhezu wi korogo, paa ɛɛ fo

Zhezu wo naa wi fɔrɔɔfenne pe ni, pè sila wagati ta yeɛ mbe li. Kì kaa pye ma, a Zhezu wì suu fɔrɔɔfenne pe pye fɔ: «Ye pan we kari wa laga nga lere woro wa we, we sa cɛn we wogo jenri.»

³² A pè si ye tɔnmɔkɔrɔ ka ni na kee laga ka na pe ye.

³³ Eɛn fɔ, leleɣeɣe la pe yan paa kee ma pe jen, mɛɛ yiri wa cara ti ni, ma fe tɔrɔ na fɔ wa laga nga Zhezu wo naa wi fɔrɔɔfenne pe ni paa pye na kee we. Paa keli ma gbɔn wa ki laga ki na pe na.

³⁴ Naa Zhezu wìla kaa yiri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mɛɛ ki janwa gbɔlɔ li yan. A ki leele pe yinriwe suu ta fɔ jɛŋɣe; katugu paa pye paa simbaala yɛn, mbele kɔnrifɔ† woro pe na. A wi nɛɛ pe nari yarileɣeɣe ni.

³⁵ Naa yɔnlɔ kila kaa na koo, a Zhezu wi fɔrɔɔfenne pè si fulo wi tanla, mɛɛ wi pye fɔ: «Wagati wì jerege makɔ. We si yɛn laga gbinri wi ni.

³⁶ Ki kala na, leele pe torogo pe kari wa keɛɛ kapire to naa kanɣara na cara ti ni, pe sa yaakara lɔ pe ka.»

³⁷ Eɛn fɔ, a Zhezu wì si pe yɔn sogo, ma yo fɔ: «Yoro jate ye pe kan pe ka!» A pè sho fɔ: «We sa warifuwe pyɔ cɛnme shyɛn (200) buru lɔ pe kan pe pan pe ka? Ki se ya pye.»

³⁸ Kona, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fɔ: «Buru jori wi yɛn ye yeri? Ye sa wele wa?»

† **6:34 6:34:** Nɔmbu 27.17; 1 Wunlu 22.17; Mati 9.36; Maki 14.27

Pè si saa wele wa, mεε pan maa pye fɔ: «Buru kanɔurugo naa nɔɔɔɔɔɔɔɔ shyeɔ ke yeɔ laga we yeri.»

³⁹ A Zhezu wì si pe pye ma yo pe leele pe pye pe cɛn, pe gbogolo gbogolo yan tipirige ki na.

⁴⁰ A leele pè si cɛn ma gbogolo gbogolo. Gbogolosaga ka ma lere cɛnme yɔn ko tin, ka ma lere nafa shyeɔ ma yiri ke yɔn ko tin.

⁴¹ A Zhezu wì si buru kanɔurugo wi le naa nɔɔɔɔɔɔɔɔ shyeɔ ke ni, maa yeɔe ki yirige wa naayeri ma Yeɔɔe li shari. Kona, a wì si buru wi kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan wi fɔɔɔɔɔɔɔɔ pe yeri naa nɔɔɔɔɔɔɔɔ shyeɔ ke ni, ma yo peri yeɔe janwa wi na. A pè siri yeɔe pe na.

⁴² A leele pe ni fuun pè ka ma tin.

⁴³ Pè kaa ka ma kɔ, buru kɔɔɔɔɔɔɔɔ nda tila koro to naa nɔɔɔɔɔɔɔɔ kɔɔɔɔɔɔɔɔ ngele ni, fɔɔɔɔɔɔɔɔ pàa ti wulo, a ti kanja ke ma yiri shyeɔ yin.

⁴⁴ Mbele pàa buru wi ka, nambala pàa pye lere waga kanɔurugo (5 000).

*Zhezu wìla tanga tɔnmɔ na
(Mati 14.22-33; Zhan 6.15-21)*

⁴⁵ Ko puɔgo na naa jenri, a Zhezu wì suu fɔɔɔɔɔɔɔɔ pe nɔɔɔɔɔɔɔɔ ma yo pe ye wa tɔnmɔkɔɔ ki ni, pe keli pe lɔɔɔɔɔ ki kɔn wi na, pe kari wa ki keɔ nɔa na, wa Betisayida ca ki yeri; sanni wo jate wì sa janwa wi torogo wila kee.

⁴⁶ Naa wìla kaa janwa wi torogo, a wì si kari yanwiga ka go na sa Yeɔɔe yenri.

⁴⁷ Naa yembine làa kaa wò, tòn mòkòrò kila pye wa lògbògò ki nandogomò, Zhezu wo nuṅgba wila pye wa tara ti na.

⁴⁸ A wì suu fòrògòfenne pe yan tòn mòkòrò ki piriwen pìla pye ma ṅban pe yeri, katugu tifelege kila pye na gbòon na pe songòrò. Naa ṅgopenè koṅbanmbala gbeleyege kila kaa yòngò, a Zhezu wì si yiri le nèe kee wi fòrògòfenne pe kòrògò, na tanri tòn mò pi na. Wila pye na jaa mbe pe toro.

⁴⁹ Èn fò, naa wi fòrògòfenne pàa kaa wi yan wila tanri tòn mò pi na, a pè sigi yan ndèe gboo yinne li. A pe nèe gbele ṅgbanga;

⁵⁰ katugu pe ni fuun pàa wi yan, a pe sunndoro tì si kòn pe na. Le ki yòngòlò nuṅgba ke ni, a Zhezu wì si pe pye fò: «Ye kotogo le ye yèè ni, muwi, yaga ka fyè!»

⁵¹ A wì si ye wa tòn mòkòrò ki ni pe kòrògò, a tifelege kì si yere. A kì si pe pari fò jèṅgè;

⁵² katugu buru wogo ki na, kafònnò na wila pye, pe sila li yege jèn, pe tijnliwè pi sila ya mbeli kòrò jèn.

*Zhezu wila yambala legerè sagala
wa Zhenezareti tara
(Mati 14.34-36)*

⁵³ Naa pàa kaa lògbògò ki kòn ma yiri, a pè si gbòn wa Zhenezareti tara, mée pe tòn mòkòrò ki pò wa lògò ki koṅgo na.

⁵⁴ Naa pàa kaa tigi ma yiri wa tòn mòkòrò ki ni, a leele pè si Zhezu wi yan maa jèn.

⁵⁵ A pè si fe ma kari wa ki tara ti lagapyew, na paan yambala pe ni pe yarisinlèere ti na wi

kɔrɔɔ, pe kaga logo laga nga fuun ni mbe yo wi yen we.

⁵⁶ Laga o laga Zhezu wila pye na kee, kapire ri o, cagboro ri o, keere kapire ri o, pe ma yambala pe le ma pan ma pe tege wa katogo ma suu yenri ma yo wi pe yaga pe jiri wi derege yon ko na ce. Mbele fuun paa jiri ki na, poro la sagala.

7

Fariziye poro naa pe teleye kalege ki ni (Mati 15.1-9)

¹ A Fariziye poro naa lasiri sewe jenfenne pele si yiri wa Zheruzalemu, mee pan ma gbogolo wa Zhezu wi tanla.

² A pe suu forogofenne pele yan paa nii pe keyen yi ni fyongo ni, ko koro wo yen pee pe keyen yi jogo mbe yala pe sherege kologo ki ni.

³ Ma si yala, Fariziye poro naa Zhufuye sanmbala pyew, na pee pe keyen yi jogo jenge, paa li, katugu paa pye na tanri na yala pe teleye kalege ko ni.

⁴ Na paga yiri wa janla na pe yarilondo ti ni mbe ye, na pee woli gben, paa li. Kalegele kele la pye pe yeri naa leger, ngele paa pye na tanri ke na. Koro yen paa wojengele, naa coro, konaa tuguyenre sikaara konaa sinleyaara jogowo yen.

⁵ A Fariziye poro naa lasiri sewe jenfenne pe ni, pe si Zhezu wi yewe ma yo fo: «Ki cen mele, ma forogofenne pe si woro na tanri we teleye pe kalege ki na, en fo, pe ma sila nii pe keyen yi ni fyongo ni?»

⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro kopiire fenne wele, Yenɲele yon senre yofɔEzayi wila tanga ta ye na kaselege, naa wila Yenɲele li yon senre ti yo ye kanngolo we. Wila ki yo ma yo Yenɲele li yo fɔ:

Ki leele mbele yɛn, paa na gbogo yon ni win.

Ɛn fɔ, wa pe nawa jatere wo ni, pe yen ma lali na ni.

⁷ Paa na gbogo jaga win,

katugu leele pè ngasegele ngele tɛgɛ, koro cɛ pe ma ɛ na nari leele pe na.†

⁸ «Ye ma Yenɲele li ngasegele koro wa kanngaga na, nɛɛ tanri leele kalɛgele koro na.»

⁹ Kona, a Zhezu wì sho naa fɔ: «Yaa ki yaan ndɛɛ ki jɛnɲɛ koyi nga yè pye ma Yenɲele li ngasegele koro yaga, nɛɛ tanri ye kalɛgele koro na. Ayoo dɛ!

¹⁰ Katugu Moyisi wila ki yo ma yo fɔ: «*Maa ma to naa ma nɔ pe gbogo.*» Ma nuru naa ma yo fɔ: «*Lere ɲa ka wi to nakoma wi nɔ danga, ki daga poo gbo.*»†

¹¹ Ɛn fɔ, yoro ma yo fɔ: Na lere wa kaa to, nakoma wi nɔ pye fɔ: «Mi jɛn na ya mboon saga yaraga nga ni, ki yen Kɔriban, ko kɔrɔ wo yen miɲi kan Yenɲele yeri saraga.»

¹² Yaa ki fɔ wi yaga naa wila wi to, nakoma wi nɔ wi sari.

¹³ Ki pyelomo pi na ma, ye maa Yenɲele li senre ti jogo ye kalɛgele ngele ye maa nari ye yɛɛ na ke ni. Ye ma sila yarilegere piin paa ki woro nda ti yen fun.»

† 7:7 7.6-7: Eza 29.13 † 7:10 7.10: Ɛki 20.12; 21.17; EƐɛ 6.2

*Yaraga nga ki ma lere wi tɛgɛ
fyɔngɔ ni
(Mati 15.10-20)*

¹⁴ Kona, a Zhezu wì si janwa wi yeri naa fɔnɔgɔ, mɛɛ pe pye fɔ: «Ye ni fuun ye nunɔgbogolo jan yaa nuru na yeri, yege sɛnrɛ nda ti kɔrɔ wi jɛn:

¹⁵ Yaraga nga fuun ki ma yiri laga funwa na ma ye wa lere wi lara, ko ka na ya mboo tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɔɛle yege na. Ɛɛn fɔ, nga ki ma yiri wa wi kotogo na, ko ki maa tɛgɛ fyɔngɔ ni li yege na.

¹⁶ [Nunɔgbogolo ka pye ɲa na, wi ke jan wila nuru†.]»

¹⁷ Naa Zhezu wila kaa laga le janwa wi tanla ma saa ye wa go, a wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pɛ suu yewe ki yomiyɛle li kɔrɔ wi ni.

¹⁸ A wì si pe pye fɔ: «Yoro fun ye woro tijinliwɛ ni jate? Ye sigi jɛn mbe yo yaraga nga ki ma yiri laga funwa na ma ye wa lere wi nawa, ko na ya mboo tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɔɛle yege na?

¹⁹ Katugu ko na ye wa wi kotogo na. Ɛɛn fɔ, ki ma kari wa wi lara. Ko punɔgo na, ki mɛɛ yiri laga funwa na.»

Zhezu wila ki naga wa ki sɛnrɛ ti ni fɔ yaakara ti ni fuun ti yɛn kpoyi Yɛnɔɛle li yege na.

²⁰ A Zhezu wì sho naa fɔ: «[ɲ]ga ki ma yiri wa lere wi kotogo na, ko ki maa tɛgɛ fyɔngɔ ni Yɛnɔɛle yege na.

† **7:16 7:16:** Sɛwɛɛle pele ni, verise ke ma yiri kogɔloni wi woro wa; Mati 11.15; 13.9.

²¹ Katugu pa jatere pere ti maa yinrigi wa lere wi nawa, wa wi kotogo na, mɛɛ wi kan wi maa kalikalawa piin, naa yuro, naa legbogo,

²² naa kɛɛnrɛ lime, naa yɛgɛmbatinwɛ, naa nambewe, naa leele fanlaga, naa kafaara, naa yenjara, naa leele mejɔɔgɔ, naa yɛɛ gbɔgɔwɔ, naa lembigewe.

²³ Ko yaripere nda to ti ni fuun maa yinrigi wa lere wi kotogo na, ma suu tɛge fyɔngɔ ni Yɛnɲɛle yɛge na.»

Nambannjo wà la taga

Zhezu wi na

(Mati 15.21-28)

²⁴ Ko punɔgo na, a Zhezu wì si yiri wa ki laga ki na, mɛɛ kari wa Tiri tara, ma saa ye go ka ni. Wi sila pye na jaa lere mbege jɛn mbe yo wi yɛn wa. Ɛɛn fɔ, wi sila ya mbe koro wa larasaga.

²⁵ Jɛle wà la pye wa, yinne tipele la pye wi sumborombyɔ wi ni. Naa ki jɛle wila kaa Zhezu wi tinmɛ ta, a wì si pan teere ma kanɲguuro kan wi jegele,

²⁶ maa yɛnri ma yo wi yinne tipele li purɔ wili wɔ wi sumboro wi ni. Ki jɛle Giresi tara fenne woo lawi. Pa pàa wi se wa Sirofɛnɛsi tara.

²⁷ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ki yaga piile pe li pe tin gben, katugu ki woro ma yɔn pe piile pe yaakara ti le peri wa pyɔnmbigile ke kan.»

²⁸ A jɛle wì suu pye fɔ: «Na Fɔ, ki yɛn ma kaselege. Ɛɛn fɔ, pyɔnmbigile ngele ke ma pye wa tabali wi nɔgɔ, ke maa piile pe yaakara tunmɔɔrɔ nda ti maa tuun pe yeri to kaa.»

29 Kona, a Zhezu wì suu pye fɔ: «Sɛnrɛ nda mà yo ti kala na, ma mbe ya mbaa kee. Yinne tipele lì wɔ ma sumborombyɔ wi ni.»

30 Naa jɛɛ wìla kaa songoro ma saa ye wa wi go, a wì si saa wi pyɔ wi ta wì sinle wa wi sinleyaraga ki na, yinne tipele lì wɔ wi ni.

*Zhezu wìla naɲa bombo
nungbojili wa sagala*

31 Ko punɔ na, a Zhezu wì si yiri wa Tiri tara ma toro wa Sidon tara, mee Dekapole tara ti pari ma kari wa Galile logbogo ki yeri.

32 A pè si pan naɲa nungbojili wa ni wi korogo, wì sila ya mbaa para jenge. A pè suu yenri ma yo wuu keyen yi taga wi na wuu sagala.

33 A Zhezu wì suu le ma yiri le janwa wi tanla, mee kari wi ni wa yegɛ, ma suu yombegɛle ke le wa naɲa wi nungbogolo ke ni, mee cenre surugu ke na ma jiri wi ngayinne li na.

34 Kona, a wi suu yegɛ ki yirige wa naayeri, ma won ngbanga, mee naɲa wi pye fɔ: «Efata!» Ko korɔ wo yen fɔ: «Yenge!»

35 Le ki yongolo nungba ke ni, a ki naɲa wi nungbogolo kè si yenge wi na, a wi ngayinne li sanga, a wì ya na para fɔ jenge.

36 A Zhezu wì sigi yo maga ngban pe ni fuun pe ni, ma yo paga kaga yo mbe lere kan. Eɛn fɔ, ali naa wìla pye naga yuun naga ngbanni pe ni, pàa pye naga yari naga seregi.

37 A leele pe nɛɛ kawa ngbanga, nɛɛ yuun fɔ: «Ŋga fuun wìla piin, ki yen jenge. Wi yere maa nungbojiile pe piin pe maa nuru, na bomboolo pe piin pe maa para.»

8

*Zhezu wila lere waga tijere (4 000)
kan pè ka*

(Mati 15.32-39)

¹ Ki piliye yi ni, a janwa gbolo là si gbogolo naa wa Zhezu wi tanla mbe logo wi yeri. Naa yaakara sila pye pe yeri pe ka, ki kala na, a Zhezu wì suu forogofenne pe yeri, mee pe pye fo:

² «Ki leele mbele pe yinriwe yen na na, katugu nala yen pe piliye taanri pe yen laga na ni, yaakara si woro pe yeri pe ka.

³ Na mi ka pe torogo fungo ki ni paa kee, pe fannga ki yaa sa ko konɔ, katugu pèle yiri lege.»

⁴ A wi forogofenne pè suu pye fo: «We mbe yaakara to ta se laga ki gbinri ña wi ni mbe pe ni fuun pe kan pe ka pe tin?»

⁵ A Zhezu wì si pe pye fo: «Buru jori wi yen laga ye yeri?» A pè sho fo: «Buru kolshyen.»

⁶ A wì si janwa wi pye ma yo wi cen tara ti na. Kona, a wì si buru kolshyen wi le, ma Yenñele li shari, mee wi koonlo koonlo maa kan wi forogofenne pe yeri, poo ye ele janwa wi na. A forogofenne pè suu ye ele janwa wi na.

⁷ Ngbangala tunmangolo jenri la pye le pe yeri, a Zhezu wì si Yenñele li shari ke wogo na, mee ki yo pe kan, a pè ke ye ele janwa wi na.

⁸ A leele pè ka ma tin. Pè kaa ka ma ko, a pè kanja kolshyen yin konrokonro nda tila koro ti ni.

⁹ A Zhezu wì si pe torogo ma yo paa kee. Paa lere waga tijere (4 000) yon ko tin ki pilige ki ni.

¹⁰ Le ki yɔnlogɔ nunɔba ke ni, a Zhezu wo naa wi forɔgɔfenne pe ni, pɛ si ye wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni, mɛɛ kari wa Dalimanuta tara.

*Fariziye pàa pye na jaa Zhezu
wi kafɔnnɔ la pye peli yan
(Mati 16.1-4)*

¹¹ Kona, a Fariziye pɛ si kari Zhezu wi kɔrɔgɔ, mɛɛ saa na kendige woo wi ni. Naa pàa pye na jaa mboo wa mbe wele ki kala na, a pɛ suu yenri ma yo wi kafɔnnɔ la pye wigi naga pe na, fɔ pa wi fanɔga ki yiri wa Yenɔɛɛ li yeri.

¹² A Zhezu wì si wɔn ma tigi nɔgbanga ma sho fɔ: «Yingi na nala pilige woolo pe nɛɛ kafɔnnɔ jaa? Ɛɛn fɔ, kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, kafɔnnɔ lo la se pye mbe naga pe na.»

¹³ Kona, a wì si yiri le pe tanla, mɛɛ ye naa wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni ma logbɔgɔ ki kɔn ma kari wa ki kɛɛ nɔga na.

*Zhezu wìla yo Fariziye poro
naa Erɔdi ni pe nagawa sɛnrɛ
ti yen paa leve yen
(Mati 16.5-12)*

¹⁴ Forɔgɔfenne pàa fɛgɛ pe sila yaakara le, buru nunɔba pe wo wìla pye pe yeri wa tɔnmɔkɔrɔ ki ni.

¹⁵ A Zhezu wì sigi yo maga nɔgban pe ni, ma yo fɔ: «Ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn Fariziye pe leve wo naa Erɔdi woo wi ni.»

¹⁶ A forɔgɔfenne pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Maa yaan buru woro laga we yeri, ko kì ti wìla para yɛɛn.»

17 A Zhezu wì si nda pàa pye na yuun ti jèn, mɛɛ pe pye fɔ: «Mɛɛ a ye nɛɛ ki yuun wa ye nawa ma yo katugu buru woro ye yeri? Ye faa ti kɔrɔ jenni mbaa ti lee bere jate? Ye tijinliwɛ pi yɛn ma tɔn ye na bere jate?

18 *Yengɛɛ yɛn ye na, ye woro na yaan jate?*† Ye woro na nawa tuun ti na wi le? Nungbogolo yɛn ye na, ye woro na nuru jate?

19 Na mɪla buru kanɔurugo wi kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan nambala waga kanɔurugo (5 000) pe yeri, a pè ka, kanja jori yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tɪla koro ti ni?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kanja kɛ ma yiri shyɛn†.»

20 «Na mɪla kaa buru kɔlɔshyɛn wi kɔɔnɔ kɔɔnɔ maa kan nambala waga tijɛɛ (4 000) pe yeri, a pè ka, kanja jori yaa yin kɔnrɔkɔnrɔ nda tɪla koro ti ni?» A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Kanja kɔlɔshyɛn†.»

21 Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye fa sigi kɔrɔ jèn bere jate?»

Zhezu wɪla fyɔɔn wa sagala

22 Naa pàa ka saa gbɔn wa Betisayida ca, a leele pèle si pan fyɔɔn wa ni Zhezu wi kɔrɔgɔ, maa yɛnri ma yo wi jiri wi na wi ta wi sagala.

23 A Zhezu wì si fyɔɔn wi yigi wi kɛɛ ki na ma kari wi ni wa ca ki pɔnɔ na, mɛɛ cɛnrɛ taga fyɔɔn wi yengɛɛ ke na ma keyɛn taga wi na, ma suu yewe ma yo fɔ: «Maa yaraga ka yaan le?»

† **8:18 8:18:** Zhere 5.21 † **8:19 8:19:** Maki 6.38-44 † **8:20 8:20:** Ye Maki 8.9laga ki wele.

²⁴ A fyoon wì suu yege ki yirige ma wele, ma sho fo: «Mila leele yaan wurugo wurugo, pe yen paa tire yen. Paa tanri.»

²⁵ A Zhezu wì suu keyen yi taga naa wa fyoon wi yengele ke na. A fyoon wì suu yengele ke kan laga nunḡba ma wele jenge. Kona, a wì si sagala, nee yaara ti ni fuun ti yaan nari jenni jenge ti yee ni.

²⁶ A Zhezu wì suu pye ma yo wila kee wi go, wiga ka ye wa ca nawa.

*Pyeri wila ki yo ma yo
Zhezu wo wi yen Kirisi we
(Mati 16.13-20; Luki 9.18-21)*

²⁷ Kona, a Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni, pè si kari wa Sesare Filipu ca ki kanḡgara na cara ti ni. Ma pe ta wa konḡ paa kee, a Zhezu wì si pe yewe ma yo fo: «Leele pe ma yo mi yen ambḡ fo?»

²⁸ A pè sho fo: «Pele ma yo ma yen Zhan Batisi. Pele ma yo ma yen Eli. Pele ma yo Yenḡele yon senre yofḡ wawi mboro.»

²⁹ A wì si poro jate pe yewe ma yo fo: «Yoro wo nawa, ambḡ wi mi?» A Pyeri wì suu pye fo: «Mboro ma yen Kirisi we.»

³⁰ A Zhezu wì sigi yo maga ḡban pe ni ma yo paga kaga yo mbe lere kan.

**ZHEZU WILA PARA WI KUNWḶ
NAA WI YENME SENRE NA**
8.31-9.50

*Zhezu wila wi kunwo
naa wi yenme wogo ki yo
(Mati 16.21-23; Luki 9.22)*

³¹ Kona, a Zhezu wi nɛɛ wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe nari na yuun fɔ: «Ki daga Lere wi Pinambyɔ wi jɔlɔ jɛŋgɛ. Tara ti leleɛɛ, naa saraga wɔfɛnnɛ teele poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, pe yaa ka je wi na mboo gbo. Ki piliye taanri wogo, wi yaa yɛn mbe yiri wa kunwɔ pi ni†.»

³² Zhezu wila pye naga sɛnrɛ ti yuun nari finligi pe kan. Ki kaa pye ma, a Pyeri suu lɛ ma kari wi ni kanngaga na, nɛɛ para wi na ma yo ŋga wì yo, kii yala.

³³ Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì si wa ma kannga, maa fɔrɔgɔfɛnnɛ sanmbala pe wele, mɛɛ gbanla Pyeri wi na ma yo fɔ: «Yiri na tanla Sotanla†! Katugu ma jatere wi woro Yɛnɲɛle wogo ko na, wi yɛn leele wogo† ko na.»

*Mbele pè taga Zhezu wi na
pe daga mbaa tanri yɛgɛ ŋga na
(Mati 16.24-28; Luki 9.23-27)*

³⁴ Ko punɔgo na, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ poro naa janwa wi yeri, mɛɛ pe pye ma yo fɔ: «Na lere wa kaa jaa mbe taga na punɔgo na, wi kaari wi yinwege ki kala, wuu tiparaga ki tugo†, wii taga na na.

³⁵ Katugu lere ŋa fuun kaa jaa mboo yɛɛ go sho, wo yaa kaa yinwege ki la. Ɛɛn fɔ, lere ŋa fuun

† **8:31 8:31:** Mati 16.21 † **8:33 8:33:** Zhezu wila Pyeri wi yeri Sotanla, katugu wila pye naga ŋgbeli mbe Zhezu wi kan wi kɛ kanngaga na wi wo wa tunɔgo ŋga Yɛnɲɛle li kan wi yeri wi pye ki ni, ko yɛn mbe jɔlɔ dunrɔya woolo pe kala na, mbe pe sho. † **8:33 8:33:** Eza 55.8-9; 1 Korɛn 2.14 † **8:34 8:34:** Ko korɔ wo yɛn fɔ wi cɛn wi jɔlɔgɔ ki cɛnwɛ, wii taga Zhezu wi na.

ka suu yinwege ki la na kala na, konaa Sentanra ti kala na, wi yaa kaga ta.

³⁶ Na lere wi ka dunruya yaara ti ni fuun ti ta, ki si pye wuu yinwege ki la, yingyi ki yaara ti yaa yɔn mboo kan?

³⁷ Yingyi yaraga ki yen wa lere mbe ya kan mboo yeε go sho?

³⁸ Na lere ŋa ka fεε ta na ni, nakoma na senre ti ni ki nala pilige woolo mbele pe yen keenne lifenne naa kapere pyefenne pe sogowɔ, pa Lere wi Pinambyɔ fun wi yaa ka fεε ta ki fo wi ni, na wi ka ka pan wa wi To wi gbogowɔ pi ni merεgyekpoyi pe ni we.»

9

¹ A Zhezu wì si pe pye naa fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mbele pe yen lagame, pele yen wa pe ni, pe se ka ku gben, na pe fa Yenŋele li wunluwɔ pi yan pi pan yawa ni.»

*Zhezu wi yege cenwe pila kannga
(Mati 17.1-13; Luki 9.28-36)*

² Naa piliye kogoloni la kaa toro, a Zhezu wì si Pyeri, naa Zhaki, konaa Zhan pe le ma kari pe ni yanwiga titonlogo ka na. Poro ce paa pye wa ki laga ki na. Ma pe ta wa, a Zhezu wi yege cenwe pi si kannga le pe yege na.

³ A wi yariporo ti kannga ma filige, na yengele shoo. Lere wo wa woro laga tara ti na, ŋa wi mbe ya mbe yariporo jogo ti filige ma.

4 A Eli naa Moyisi† pè si yiri le pe na. Pàa pye na para Zhezu wi ni.

5 Kona, a Pyeri wì si Zhezu wi pye fò: «We Nagafò, ki yèn ma yòn wè koro lagamε. We yaa segbara taanri kan, mboro wogo nunḡba, Moyisi wogo nunḡba, Eli wogo nunḡba.»

6 Wi mbaa yo yeḡe ḡga na ko wi sila jèn, katugu wo naa fòrḡḡfenne sanmbala pe ni, pàa fyε fò jεḡε.

7 A kambaaga kà si pan, mεε pe tòn wa ki yinmε pi ni. A magala là si yiri wa ki kambaaga ki ni ma yo fò: «ገa yeen, wo wi yèn na Pinambyo ḡa wìlan ndanla jεḡε we, yaa wi senre ti nuru!»

8 Le ki yḡḡḡḡ nunḡba ke ni, a fòrḡḡfenne pè si wele ma pe yeε maga, pee lere wa yan naa, ndεε Zhezu wo nunḡba.

9 Naa pàa kaa yiri wa yanwiga ki na na tinri, a Zhezu wì sigi yo maga ḡḡban pe ni, ma pe pye fò: «ገa yè yan, yaga kaga yeḡe yo mbe lere kan fò Lere wi Pinambyo wi sa ku, wi yèn wi yiri wa kunwò pi ni.»

10 A pè sigi kala li tεḡε wa pe nawa. Eεn fò, sanga lεḡεε ni, pàa pye na pe yeε yewe na yuun fò: «Mbe sḡḡḡḡ mbe yèn mbe yiri wa kunwò pi ni, ko kòrò wo yèn mεε?»

11 A pè si Zhezu wi yewe ma yo fò: «Yiḡi na lasiri sεwε jεnfenne pe ma sho fò Eli daga mbe pan ḡben?»

12 A Zhezu wì si pe pye fò: «Kaselege yi, Eli wi daga mbe pan ḡben, mbe yaara ti ni fuun ti

† 9:4 9.4: Moyisi naa Eli pàa pye Yenḡele yòn senre yofenne, mbele pàa pe yinwege ki pye faa laga tara ti na.

gbegele fɔnnɔ.† Eɛn fɔ, yingɪ na ki si yɛn ma yɔnlɔɔ wa Yɛnnɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi ni, ma yo Lere wi Pinambyɔ wi yaa jɔlɔ jɛngɛ, fɔ leele pe yaa ka je† wi na?

13 Ma si yala, mi yɛn naga yuun ye kan fɔ Eli† wila pan makɔ, a pɔɔ jɔlɔ jɛngɛ paa yɛgɛ nɔga na ki yɛn ma yɔnlɔɔ wa Yɛnnɛle sɛnrɛ sɛwɛ wi ni we.»

*Zhezu wila pyɔ wa sagala,
yinnɛ tipele la pye wi ni
(Mati 17.14-21; Luki 9.37-43a)*

14 Naa pàa kaa pan ma gbɔn le fɔrɔɔfɛnnɛ sanmbala pe na, a pè si janwa gbɔlɔ la yan li gbogolo le pe tanla ma pe maga. Lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pèle la pye na kendige woo pe ni.

15 Naa leele pàa kaa Zhezu wi yan wila paan, a kɪ si pe fo. A pè si yiri ma fe ma saa wi fili, mboo shari.

16 A Zhezu wì suu fɔrɔɔfɛnnɛ pe yewe ma yo fɔ: «Yaa kendige ko woo pe ni yingɪ kala na?»

17 Wa janwa wi ni, a naɲa wà suu pye fɔ: «We Nagafɔ, mɪ pan na pyɔ wi ni ma kɔrɔɔ, yinnɛ tipele yɛn wi ni, li yɛn bombo.

18 Yinnɛ tipele liga yiri wi ni laga o laga, li maa jan le tara, nɔgbɔrɔɔ maa yinrigi wa wi yɔn; wi maa nɔngala ke kaa ma sheli karirra. Mòɔ fɔrɔɔfɛnnɛ pe yɛnri ma yo pe yinnɛ tipele li purɔ peli wɔ wi ni, pee ya.»

19 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro wele, ye yɛn leele mbele pe yɛn mbatagambala! Wagati jori mi daga mbe pye ye ni naa? Wagati jori mi daga

† 9:12 9.12: Mala 3.23 † 9:12 9.12: Yuuro 22.8 † 9:13 9.13: Mati 11.14

mbe ye kala li kun na yεε ni? Ye pyɔ wi lε ye pan wi ni na kan!»

²⁰ A pè suu lε ma saa wi kan wi yeri. Naa yinne tipele làa kaa Zhezu wi yan, a li si pyɔ wi yangara ngbanga. A wì si to le tara nεε konɔgi, a ngborɔɔ nεε yinrigi wa wi yɔn.

²¹ A Zhezu wì si pyɔ wi to wi yewe ma yo fɔ: «Kùu ta ma lε wagati wiwiin?»

A tofɔ wì sho fɔ: «Ma lε wi puwen pi ni.

²² Sanga legere ni, ki yinne tipele li maa jan wa kason konaa tɔnmɔ pi ni na jaa mboo gbo. Na kaa pye ma mbe ya kala la pye, we yinriwe ta, ma we saga!»

²³ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ki cɛn mεlε, a mà sho fɔ: <Na ma mbe ya?> Lere ɲa fuun ka taga na na, kala li ni fuun li mbe ya pye mboo kan.»

²⁴ Le ki yɔngɔlɔ nunɔgba ke ni, a pyɔ wi to wì si gbele ngbanga, ma yo fɔ: «Mì taga ma na, ki kala na, na saga mala mbatagawa pi kɔ na ni.»

²⁵ Naa Zhezu wìla kaa janwa wi yan wìla gbinri na paan pe kɔrɔɔ, a wì si gbanla yinne tipele li na, ma yo fɔ: «Mboro yinne tipele bombo nunɔbojili ɲa yεen, mila ki yuun ma kan, wɔ wa ki pyɔ ɲa wi ni, maga ka ye wi ni naa fyew.»

²⁶ Kona, a yinne tipele li si gbele ngbanga ma pyɔ wi yangara ngbanga, mεε wɔ wi ni. A pyɔ wì si cɛn ndεε wi ku, fɔ a lelegere na yuun: «Wì ku, wì ku.»

²⁷ Eɛn fɔ, a Zhezu wì suu yigi wi kεε ki na maa yirige, a wì si yiri ma yere.

²⁸ Naa Zhezu wìla kaa ye wa go, a wi forɔɔfenne pè si saa wi yewe pe ye, ma yo fɔ:

«Yiŋgi na wee si ya mbege yinne tipele na li puro?»

²⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ko yinne tipele cenle na yeen, Yenhele yenrewɛ po pi ma ya ma lo puro mali wɔ.»

*Zhezu wìla wi kunwɔ
naa wi yenne wogo ki yo naa
(Mati 17.22-23; Luki 9.43b-45)*

³⁰ A pè si yiri wa ki laga ki na, ma Galile tara ti pari ma kari. Zhezu wì sila pye na jaa leele poo saga jen.

³¹ Katugu wìla pye naa fɔrɔgɔfenne pe nari. Wìla pye na pe piin fɔ: «Pe yaa ka Lere wi Pinambyɔ wi le leele pe kɛɛ poo gbo. Wiga ku ki piliye taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

³² Eɛn fɔ, fɔrɔgɔfenne pe sila ki senre ti kɔrɔ jen, a pè si fyɛ pe suu yewe.

*Wiwiin wi yen legbɔɔ ma wɛ?
(Mati 18.1-5; Luki 9.46-48)*

³³ A pè si saa gbɔn wa Kaperinawu. Naa pàa kaa ye wa go, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne pe yewe ma yo fɔ: «Yiŋgi senre yè pye na yuun na wa konɔ?»

³⁴ A pè si pyeri, katugu pàa pye na kendige woo pe yɛɛ ni wa konɔ, mbe ta mbe ŋa wi yen pe ni fuun legbɔɔ wi jen.

³⁵ Kona, a Zhezu wì si cen, mɛɛ pe yeri ma yo fɔ: «Lere ŋa kaa jaa mbe pye kongbanŋa, wi daga mboo yɛɛ pye pe ni fuun puŋgofɔ konaa pe ni fuun tunmbyee!»

³⁶ A wì si pyo jεε wa ε maa yerege le pe sogowo. Naa wila kaa wi ε wa wi keyen yi ni, a wì si pe pye fo:

³⁷ «Lere ηa fuun ka ki pyo ηa wi si wa yigi jεηε na kala na, kona, muwi ki fo wi yigi jεηε. Lere ηa fuun ka silan yigi jεηε, kona, mi ma ki fo wi yigi jεηε, εεn fo, ηa wìlan tun wo ki fo wi yigi jεηε.»

*Ye woro ma ηa mben,
wo yen ye lejεηε
(Luki 9.49-50)*

³⁸ Kona, a Zhan wì si Zhezu wi pye fo: «We Nagafō, wè lere wa yan wila yinne tipegele ke puro na ke woo leele pe ni ma mεε ki na, wòo pye ma yo wiga kaa ki piin, katugu wi woro we ni.»

³⁹ A Zhezu wì si pe pye fo: «Yaga kaa yeεε kōn mbe yo wi kaa ki piin, katugu lere se ya kafōnnō pye na mεε ki na, mbe koro le ki yōngōlō nunḡba ke ni mbaa senpere yuun na na.

⁴⁰ Ki kala na, lere ηa woro we mbenfō, wo yen we lejεηε!

⁴¹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ηa fuun ka tōnmō jεε yenε kan ye yeri ye wō, katugu ye yen Kirisi wi woolo, wo yaa kaa tōnli wi ta.»

*Maga ka lere fanla mboo le kapege
(Mati 18.6-9; Luki 17.1-2)*

⁴² «Ki piile tunmōmbōlō mbele pè taga na na, lere ηa fuun ka ti wa ka kapege pye, pe sinndelingbōgō to wa ki fo wi yōlogō pe saa wa wa kōgoje wi ni, ko mbe mbōnrō wi na.

⁴³ Na kaa pye ma kɛɛ ko ki yaa ti mɛɛ kapege pye, ki kɔn maga wɔ wa. Ma koro kɛɛ nunɔbafo, ma sa ye wa yinwege jɛnɔge ki ni, ko mbɔnrɔ ma na ma koro ma keyen shyen yi ni, ma kari wa jaganama, wa kason nga ki se figi ko ni.

⁴⁴ [Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew.]

⁴⁵ Na kaa pye ma jele lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, li kɔn ma li wɔ wa. Ma koro jele nunɔbafo, ma sa ye wa yinwege jɛnɔge ki ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma jegele shyen ke ni, pe soon wa wa jaganama wi ni ko na.

⁴⁶ [Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew.]

⁴⁷ Na kaa pye ma yenle lo li yaa ti mɛɛ kapege pye, li logori mali wɔ wa. Ma koro yenle nunɔba ma ye wa Yenɔle li wunluwɔ pi ni, ko mbɔnrɔ ma na, ma koro ma yengele shyen ke ni, pe soon wa wa jaganama wi ni ko na.

⁴⁸ Wa ki laga ki na, fyenre nda ti maa wire ti kaa ti se ku, ki kason ki se si figi fyew†.

⁴⁹ Katugu kason ki yaa ka pye lere pyew wi na paa yɛge nga na pe ma kɔ le yaakara†.

⁵⁰ «Kɔ wi yen ma yɔn. Eɛn fɔ, na kɔ wi tanwa piga wɔ† wi ni, yinɔgi ye mbe ya pye wii tanla naa? Ki daga kɔ mbe pye yoro jate ye ni. Ye pye yeyinɔge na ye yɛɛ ni.»

ZHEZU WI TANGALA MBE KARI WA ZHERUZALEMU

† 9:48 9:48: Eza 66.24 † 9:49 9:49: Levi 2.13 † 9:50 9:50: Mati 5.13; Luki 14.34-35

10

10.1-52

*Nagawa senre nda Zhezu wila yo
pɔrɔɔgɔ ki jɔgɔwɔ wogo ki na
(Mati 19.1-12; Luki 16.18)*

¹ A Zhezu wì si yiri le ki laga ki na, mɛɛ kari wa Zhude tara, konaa wa Zhuriden gbaan wi punɔo na. A janwa gbolo là si pan ma gbogolo wa wi tanla naa. A wi nɛɛ pe nari Yenɲele senre ti ni, paa yege nga na wila pye naga piin faa we.

² A Fariziye pèle si pan maa yewe mboo wa mbe wele, mɛɛ wi pye fɔ: «Ki daga naɲa wuu jɔ wi je le?»

³ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fɔ: «Yiŋgi Moyisi wila naga ye na ma yo yaa piin?»

⁴ A pè sho fɔ: «Moyisi wila ki konɔ kan ma yo naɲa wi jele jegesewe kɔn wuu kan wi jɔ wi yeri, wii jɛn wuu je†.»

⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye kotonɔgbanga ko kila ti Moyisi wila ki ngasele li kan ye yeri.

⁶ Eɛn fɔ, maga le wa dunruya wi lesaga ki na, Yenɲele làa pe gbegele naɲa naa jele.

⁷ *Ko ki ti naɲa wi yaa ka laga wi to naa wi nɔ pe na, mbe si mara wi jɔ wi na.*

⁸ *Kona, pe shyen pe yaa pye wire nunɔba.* Ki ka pye ma, pe woro leele shyen naa, eɛn fɔ, pe yen wire nunɔba†.

⁹ Ki kala na, yaraga nga Yenɲele li pye nunɔba, lere ka kaga laga ki yeɛ na.»

† 10:4 10.4: Dete 24.1 † 10:8 10.7-8: Zhenɛ 2.24

¹⁰ Naa pàa kaa ye wa go, a Zhezu wi forogofenne pè suu yewe naa ki senre ti ni.

¹¹ A wì si pe pye fɔ: «Lere ña fuun kaa jo je mbe wa yegε pɔri naa, kona, jataga wi yen na piin. Ki pyelomɔ nunɓa pi na fun,

¹² jele ña fuun kaa pɔlo je mbe pɔri nanja wa yegε yeri, kona, nandara wi yen na piin.»

*Zhezu wila duwaw piile
tunmɔmbɔlo pele na*

(Mati 19.13-15; Luki 18.15-17)

¹³ Kona, a leele pèle si pan piile tunmɔmbɔlo pele ni Zhezu wi kɔrogo, jango wi jiri pe na wi duwaw pe na. Eɛn fɔ, a wi forogofenne pè si gbanla pe na.

¹⁴ Naa Zhezu wila kaa ki yan ma, a kì suu mben. A wì suu forogofenne pe pye fɔ: «Ye piile tunmɔmbɔlo pe yaga paa paan na kɔrogo, yaga ka pe yegε kɔn, katugu mbele pe yen paa pe yen, Yenɗele li wunluwo pi yen poro woo.

¹⁵ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ña si yenle Yenɗele li wunluwo pi na paa pyɔ yen, ko fɔ wo se ka ye wa Yenɗele li wunluwo pi ni fyew.»

¹⁶ Ko punɓo na, a wi nɛɛ piile pe gboni, nɛɛ keyen tari pe na nunɓa nunɓa na duwaw pe na.

*Lefɔnɗo penjagɔro fɔ wa senre
(Mati 19.16-30; Luki 18.18-30)*

¹⁷ Naa Zhezu wila kaa konɔ li le na kee, a nanja wà si fe ma saa kanɗuuro kan wi noɓo, mɛɛ wi yewe ma yo fɔ: «We Nagafɔ jenne, yingɗi mi daga mbe pye mbe si yinwege mbakogo ki ta?»

18 A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yingi na, a ma nɛɛ na yinri jɛnnɛ? Lere woro jɛnnɛ ndɛɛ Yɛnnɛɛ lo nunɗba pe!

19 Ma si yɛn ma Yɛnnɛɛ li ɲgasegele ke jɛn, ke ɲgele: *Maga ka lere gbo, maga ka jataga pye, maga ka yu, maga ka yagbolo sɛrɛya yo mbe taga lere na, maga ka lere fanla mbe li, ta ma to naa ma nɔ pe gbogo.*»†

20 A naɲa wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We Nagafɔ, mì ko ɲgasegele koro ke ni fuun koro ɛ na tanri ke na, maga ɛ na puwen pi ni.»

21 A Zhezu wì suu wele ndanlawa ni, mɛɛ wi pye fɔ: «Yaraga nunɗba kòon yaga. Kari ma soon kɛɛ yaara ti ni fuun ti pɛrɛ, maga penjara ti yɛɛɛ fyɔnwɔ fɛnnɛ pe na, mɛɛ pan ma taga na na. Kona, ma yaa ka kɔrɔgɔ gbɛɲge ta wa yɛnnɛɛ na.»

22 Ɛɛn fɔ, naa naɲa wila kaa ki sɛnrɛ ti logo, a wi jatere wì si piri wi na, a wì si songɔrɔ ma kari yesanga ni, katugu penjagbɔrɔ la pye wi yeri.

23 A Zhezu wì suu fɔrɔgɔfɛnnɛ mbele pàa pye maa maga pe pye fɔ: «Penjagbɔrɔ fɛnnɛ pe ye wa Yɛnnɛɛ li wunluwɔ pi ni, ki yɛn ma ɲɓan fɔ jɛɲɛ.»

24 A kì sɛnrɛ ti suu fɔrɔgɔfɛnnɛ pe pari fɔ jɛɲɛ. A Zhezu wì sho naa fɔ: «Na piile, mbe ye wa Yɛnnɛɛ li wunluwɔ pi ni, ki yɛn ma ɲɓan fɔ jɛɲɛ.

25 Kaselege ko na, yɔngɔmɛ mbe toro mesheli wele, ko tanla ma wɛ penjagbɔrɔ fɔ wi ye wa Yɛnnɛɛ li wunluwɔ pi ni ko na.»

† 10:19 10:19: Ɛki 20.12-17; Dete 5.16-20; Ɔromu 13.9

²⁶ Kona, a kì si fɔɔɔfɛnnɛ pe pari naa ma serege. A pe nɛɛ pe yɛɛ yewe na yuun fɔ: «Ɔga ambo Yɛnɛɛ li yaa ka sho okɛ?»

²⁷ A Zhezu wì si pe wele, mɛɛ yo fɔ: «Leele poro yɛɛ na ki se ya pye, ɛɛn fɔ, Yɛnɛɛ lo mbe ya mbege pye, katugu Yɛnɛɛ li mbe ya kala li ni fuun li pye.»

²⁸ A Pyɛri wì suu pye fɔ: «Wele! Wè we yaara ti ni fuun ti yaga wa, ma taga ma na, ki yaa ka pye mɛɛ?»

²⁹ A Zhezu wì sho fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, na lere ɲa fuun kaa go, naa wi nɔsepiile nambala, naa wi nɔsepiile jɛɛɛ, naa wi nɔ, naa wi to, naa wi piile, naa wi kɛɛɛ ti yaga na kala na konaa Sentanra ti kala na,

³⁰ wi yaa yinɛ naa nɔsepiile nambala, naa nɔsepiile jɛɛɛ, naa nɛɛɛ, naa piile, naa kɛɛɛ ti yɔngɔ cɛnɛ cɛnɛ ta laga ki dunruya ɲa wi ni. Wi yaa si jɔlɔgɔ ta fun. Wa wagati ɲa wila paan wi ni, wi yaa ka yinwege mbakɔgɔ ki ta.

³¹ Ɛɛn fɔ, mbele pe yɛn konɓanmbala pe legɛɛ yaa ka pye pɔngɔfɛnnɛ, mbele pe yɛn pɔngɔfɛnnɛ pe legɛɛ yaa ka pye konɓanmbala.»

*Naa Zhezu wila pye naa kunwo
naa wi yɛnɛ sɛnɛ ti yuun,
ki taanri wogo ko layi ɲga
(Mati 20.17-19; Luki 18.31-34)*

³² Naa pàa kaa konɔ li ɛ na kee wa Zheruzalɛmu, a Zhezu wì si keli pe yɛɛ na tanri. Wi fɔɔɔfɛnnɛ pe jatere wila piri pe na. Leele mbele pàa taga pe pɔngɔ na, pàa pye na fyɛ. A

Zhezu wì si nuru maa fɔrɔgɔfenne kɛ ma yiri shyen pe yeri kanɔgaga na, nɛɛ ŋga ki yaa sa pye wi na wa Zheruzalemu ki yege yuun pe kan.

³³ Wila pe pye fɔ: «Ye wele, we mbele waa kee wa Zheruzalemu. Pe yaa sa Lere wi Pinambyɔ wi le saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfenne pe kɛɛ. Pe yaa kiti kɔn wi na mbe yo poo gbo. Pe yaa kaa le mbele pee shɛri pe kɛɛ.

³⁴ Pe yaa ka tɛge wi na, mbe cɛnrɛ surugu wi na, mboo gbɔn sapige ni, mbe suu gbo. Ɛɛn fɔ, ki pilige taanri wogo, wi yaa yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni.»

Zhaki naa Zhan paa yaraga ka yenri

(Mati 20.20-28)

³⁵ Kona, Zebede pinambiile shyen, Zhaki naa Zhan, a poro si fulo Zhezu wi tanla ma suu pye fɔ: «We Nagafɔ, ŋga waa yenri ma yeri, waa jaa maga kan we yeri.»

³⁶ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yiŋgi yaa jaa mbe pye ye kan?»

³⁷ A pè suu pye fɔ: «Na maga ka pye wa ma gbɔgɔwɔ pi ni sanga ŋa ni, ma yere ki na we cɛn wa ma tanla. Nunɔba mbe cɛn ma kalige kɛɛ ki na, sanɔa wi cɛn ma kamɛŋge kɛɛ ki na.»

³⁸ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ijga yaa yenri, ye sigi jɛn! Jɔlɔgɔ wɔjɛnne na mi yaa wɔ† wa li ni, ye mbe ya wɔ wa li ni le? Nakoma mi yaa batize yege ŋga na, ye mbe ya mbe batize ma le?»

† **10:38 10:38:** Mbe wɔ wa jɔlɔgɔ wɔjɛnne li ni, konaa mbe batemu ŋa ta, ko ki yen jɔlɔgɔ ŋga Zhezu wi yaa jɔlɔ mbe ku we.

³⁹ A pè suu yɔn sogo ma yo fɔ: «We mbe ya.»
A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ki yɛn ma kaselege, fɔ mi yaa wɔ wɔjɛnnɛ na ni, ye yaa wɔ wa li ni. Mi yaa batize yɛgɛ ŋga na, ye yaa ka batize ma fun.

⁴⁰ Ɛɛn fɔ, wa mbe cɛn na kalige kɛɛ ki na, konaa wa mbe cɛn na kameŋgɛ kɛɛ ki na, mi ma mi daga mbe ko konɔ lo kan ye yeri. Ki cɛnsara Yɛnŋɛlɛ liri gbegele mbele kan, poro pe yaa ka cɛn wa.»

⁴¹ Naa fɔrɔgɔfɛnnɛ kɛ sanmbala pàa kaa ki sɛnrɛ ti logo ma, a ki nɛɛ pe yaa Zhaki naa Zhan pe kala na.

⁴² A Zhezu wì si pe yeri, mɛɛ pe pye fɔ: «Yègɛ jɛn ma yo mbele pe maa jate teelee tara woolo pe go na, pe ma cɛn pe go na ma pe yigi pe fanŋga ki ni. Pe legbɔɔɔ pe maa pe fanŋga ki nari pe na.

⁴³ Ɛɛn fɔ, yoro sɔgɔwɔ po si daga mbe pye ma. Nà fuun kaa jaa mbe pye ye ni fuun legbɔɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun tunmbyee.

⁴⁴ Nà kaa jaa mbe pye ye ni fuun konɔbanɔ, wi daga mboo yɛɛ pye ye ni fuun kulo.

⁴⁵ Katugu Lere wì Pinambyɔ wii pan leele poro mbaa tunŋgo piin wi kan, ɛɛn fɔ, wì pan mbe tunŋgo pye leele pe kan, mboo yinwege ki kan ki pye lelegɛɛ go shɔsara.»

*Zhezu wila fyɔɔn Baritime
wi sagala*

(Mati 20.29-34; Luki 18.35-43)

⁴⁶ Kona, a Zhezu wo naa wi fɔrɔgɔfɛnnɛ pe ni, pè si ye wa Zheriko ca ki ni. Naa paa kaa na yinrigi wa ca nawa na kee, a janwa gbɔɔ là si taga pe na. Wa konɔ na pàa lɛ li yɔn na, fyɔɔn wà

la pye ma cɛn wa na yaara yɛnri. Time pinambyɔ lawi, pàa pye naa yinri Baritime.

⁴⁷ Naa Baritime wila kaa ki logo ma yo Nazareti ca fɛnnɛ Zhezu wo wila paan, a wi nɛɛ gbele ngbanga na yuun fɔ: «Zhezu, Davidi setirige pyɔ, na yinriwɛ ta!»

⁴⁸ A lelegere nɛɛ gbanla wi na ma yo wi pyeri. Kona, a wì si gbele ngbanga naa ma wɛ koŋgbannga ki na, ma yo fɔ: «Davidi setirige pyɔ, na yinriwɛ ta!»

⁴⁹ A Zhezu wì si yere, mɛɛ pe pye fɔ: «Yoo yeri wa na kan.»

A pè si fyɔɔn wi yeri ma suu pye fɔ: «Ma jatere wi wa nunɔba, yiri, wila ma yinri!»

⁵⁰ A Baritime wì suu derigbɔgɔ ki wɔ maga wa le tara, mɛɛ yew ma kan wi tɔɔɔ ti na, mɛɛ kari Zhezu wi kɔɔgɔ.

⁵¹ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Yingi maa jaa mbe pye ma kan?»

A wì sho fɔ: «We Nagafɔ, ki pye mbaa yaan naa fɔnngɔ!»

⁵² A Zhezu wì suu pye fɔ: «Ta kee, ma tagawa pɔɔn sho!»

Le ki yɔngɔlɔ nunɔba ke ni, a wi yɛngɛɛ kè si yɛngɛ, a wi nɛɛ yaan. A wì si taga Zhezu wi na wa konɔ nɛɛ kee.

ZHEZU WI TUNNGO WA ZHERUZALEMU CA

*Zhezu wi yege wa Zheruzalemu ca
(Mati 21.1-11; Luki 19.28-40; Zhan 12.12-19)*

¹ Naa pàa kaa yongɔ Zheruzalemu ca ki ni, ma gbɔn Betifazhe naa Betani cara ti na, ma wa wa Oliviye tire yanwiga ki yeri, a Zhezu wì suu fɔrɔgɔfenne shyen tun, ma yo fɔ:

² «Yaa kee wa ca nga wa ye yege ki ni. Ye yesaga wa ca, ye yaa sofile pyɔ wa yan pòo pɔ le, malɛ lere fa lugu wi na. Yoo sanga ye pan wi ni na kan.

³ Na lere wa ka ye yewe mbe yo fɔ: «Yingi na, a ye nɛɛ ko piin yeɛn?» Yoo pye fɔ: «Wi kala yen we Fɔ wi na. Wi yaa si songɔɔ mbe pan wi ni fɔɔnfɔɔn nga!» »

⁴ A pè si kari, mɛɛ saa sofile pyɔ wi yan pòo pɔ go ka yɔn na, le konɔ yɔn ki tanla. A pè suu sanga.

⁵ Leele mbele pàa pye le, a pèle si pe yewe ma yo fɔ: «Yingi na, a ye nɛɛ sofile pyɔ ɲa wi sangala?»

⁶ Nga Zhezu wila yo pe kan, a pè sigi yo, a leelee pè si yere ki na.

⁷ A pè si sofile pyɔ wi yigi ma saa wi kan Zhezu wi yeri, mɛɛ pe derigbɔɔ ti wɔ mari taga sofile wi na. A Zhezu wì si lugu ma cɛn wi na.

⁸ Lelegere la pe derigbɔɔ wɔ mari jan wa konɔ. A pele nɛɛ tige were kɔɔn wa yan nari jaan wa konɔ naga nari fɔ paa wi gbogo.

⁹ Leele mbele pàa pye Zhezu wi yege, konaa mbele pàa pye wi punɔgo na, pàa pye na jɔɔgi na yuun fɔ: «Ozanna! *Na wila paan we Fɔ wi mɛge ki na, Yenɲele sa duwaw wi na!*†

† 11:9 11.9: Yuuro 118.25-26

10 Yenɲele sa duwaw wunluwɔ mba pila paan pi na, we tele Davidi wunluwɔ we! Gbɔgɔwɔ yen Yenɲele woo, lo na li yen wa naayeri lara ti ni fuun ti go na we!»

11 A Zhezu wì si ye wa Zheruzalemu ca, mɛɛ kari wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Yaara nda fuun tila pye wa, a wì si ti ni fuun ti welewele ma saa ti kɔ. Naa wila kaa wagati wi yan wì jerege, a wì si songɔrɔ wa Betani, wo naa wi forɔgɔfenne ke ma yiri shyen pe ni.

*Zhezu wila tige ka danɲa
pege yinri figiye
(Mati 21.18-19)*

12 Ki goto pinliwe pi ni, naa pàa kaa yiri wa Betani na kee, a funɲo si Zhezu wi yigi.

13 A wì si figiye tige ka yan wa lege. Wɛɛ la pye ki na. A wì si kari ma saa ki wele maga yan ndɛɛ wi yaa pire yan ki na. Ɛɛn fɔ, naa wila kaa yɔngɔ wa ki tanla, wii pire yan ki na, ndɛɛ ki wɛɛ to, katugu ki sesanga wi sila gbɔn.

14 Kona, a Zhezu wì si tige ki pye fɔ: «Lere ka kɔɔn pyɔ wa ka naa fyew.»

A wi forɔgɔfenne pège senre ti logo.

*Zhezu wila kari wa sherigo gbɔgɔ
(Mati 21.12-17; Luki 19.45-48; Zhan 2.13-22)*

15 Naa pàa kaa gbɔn wa Zheruzalemu, a Zhezu wì si saa ye wa sherigo gbɔgɔ ki ni. Leele mbele pàa pye wa na pere konaa mbele pàa pye na loo, a wi nɛɛ pe puro na pe yinrigi. Wila penjara surufenne pe tabaliye pe jaanri naa ca ketenɲele perɛfenne pe jɔnrɔ ti ni.

16 Kona, a wì si je wii yenle lere wa mbe yaraga ka le mbe toro ki ni naa wa sherigo gbogo ki nawa.

17 A wi nɛɛ pe nari na yuun fo: «Ki yen ma yonlogo wa Yenɲele senre sewe wi ni, ma yo fo: <Na go pe yaa kaa ki yinri cengɛle ke ni fuun ke Yenɲele yenrigo.>† Eɛn fo, a yoro si pan naga piin yoolo† larasaga!»

18 Saraga wɔfenne teele poro naa lasiri sewe jɛnfenne pe ni, naa paa kaa ki wogo ki logo, a pe nɛɛ pyelomɔ jaa mbe Zhezu wi gbo. Eɛn fo, paa pye na fye wi yege, katugu wi nagawa senre tila janwa wi ni fuun wi pari fo jɛɲge.

19 Naa yonlo kila kaa ko, a Zhezu wo naa wi forogofenne pe ni, pè si yiri wa ca mɛɛ kari.

*Zhezu wila para figiye tige
nga kila waga ki senre na
(Mati 21.20-22)*

20 Ki goto yirifaga ki na, naa paa kaa na toro, a pè si figiye tige ki yan kì waga fo ma saa gbɔn wa ki ninde ti na.

21 A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo ti na, mɛɛ wi pye fo: «Wele, we Nagafɔ! Figiye tige nga mà danɲa, kì waga pew!»

22 A Zhezu wì suu forogofenne pe pye fo: «Ye taga Yenɲele li na!

23 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, lere ɲa fuun kaga yo ki yanwiga ɲa ki kan mbe yo fo: <Yiri lagame, ma sa to wa kogoje wi ni>, na ki woro naa koon shyen wa wi kotogo na, na wi ka

† 11:17 11:17: Eza 56.7 † 11:17 11:17: Zhere 7.11

taga ki na mbe yo nga wila yuun ki yaa pye, pa ki yaa pye wi kan da.

²⁴ Ki kala na, mila ki yuun ye kan fo: Yaga yaraga nga fuun yenri Yenɲele li yeri, ye taga ki na fo yege ta makɔ, pa ye yaa ki ta.

²⁵ Na yaga yiri mbe yere mbaa Yenɲele yenri sanga o sanga, na kiga yala lere wa kapege pye ye na, yege kala yaga wi na le ki laga ki na, jango ye To ɲa wa yenɲele na, wi ye kapere ti kala yaga ye na fun.

²⁶ [Ɛen fo, na ye sigi fo wi kapege ki kala yaga wi na, ye To ɲa wa yenɲele na, wi se ye kapere ti kala yaga ye na fun.]»

*Zhezu wi fanɲga kɪ yiri se
(Mati 21.23-27; Luki 20.1-8)*

²⁷ A pè si kari naa wa Zheruzalemu. Naa Zhezu wila kaa ye wa sherigo gbɔgɔ ki ni na yanriyanri, a saraga wɔfenne teele, naa lasiri sɛwɛ jɛnfenne poro naa Zhufuyelelelele pe ni, pè si pan Zhezu wi kɔrɔgɔ.

²⁸ A pè suu yewe ma yo fo: «Kagala ɲgele maa piin yɛɛn, maa ke piin yɲgi fanɲga ni? Ambo wigi fanɲga ki kan ma yeri, ma nɛɛ ke piin?»

²⁹ A Zhezu wì si pe yɔn sogo ma yo fo: «Mi yaa ye yewe kala nungba ni, na yaga li kɔrɔ wi yo mbanla kan, mila ki kagala ke piin yaraga nga fanɲga ni, pa mi yaa ki yo mbe ye kan.

³⁰ Yenɲele lo làa Zhan wi torogo wi pan wila batemu wi piin lee leele poro la wɛle? Ye ka yo yanla kan.»

³¹ A pe nɛɛ kendige woo pe yɛɛ ni na yuun fo: «Na waga ki yo mbe yo fo: <Yenɲele lo làa wi

torogo», pa wi yaa we yewe mbe yo fɔ: «Yiŋgi na yee si taga wi senyoro ti na?»

³² Εεν fɔ, na waga sho fɔ: «Leele poro pàa wi torogo...» »

Pàa pye na fye janwa wi yεge, katugu leele pe ni fuun pàa pye na Zhan jate Yenŋele yon senre yofɔ jenŋe.

³³ Kona, a pè si Zhezu wi yon sogo ma yo fɔ: «Wee jen.» A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Εεν mi fun, mila ki kagala ke piin yaraga ŋga fanŋga ni, mi sege yo mbe ye kan.»

12

Kere welefenne tipeele yomiyele (Mati 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Ko punjo na, a Zhezu wi nee yomiyegεle waa pe kan na yuun fɔ: «Naŋa wà la ezezen tiire kere kon, mee mbogo wa mari maga, ma si wege wo ma ezezen pire tonmo wosaga ki gbegele wa, mee sanŋgazo kan kere ti sigewe pi kala na. Kona, a wì si kere ti telege ezezen kere tunmbyeele pele na pe kaa tawa pi kan wi yeri, mee kari taleere ta ni.

² Naa ezezen pire ti cosanga wila kaa gbɔn, a wì suu tunmbyee wa torogo wa ezezen kere tunmbyeele pe yeri ma yo wi saa tawa pi sho wi kan.

³ A pè si tunmbyee wi yigi maa gbɔn, mee wi songoro kewara.

⁴ A kerεfɔ wì suu tunmbyee wa torogo naa wa pe yeri. A pè si wo gbɔn wì go ki na maa welege, mee wi tegεle fɔ jenŋe.

⁵ A wì si nuru ma wa torogo naa wa pe yeri. A pè si wo gbo. Ko punḡo na, a wì si pele torogo wa naa lẹgere. A pè pele gbɔn, ma pele gbo pe ni.

⁶ A kì si koro kereḡo wi pinambyo nunḡba ḡa wùu ndanla jẹḡḡe wo. A wì si wo torogo pe ni fuun pe punḡo na, ma yo fɔ: <Pe yaa sa fere ta na Pinambyo wo kan.>

⁷ Ẹen fɔ, a ẹezen kere tunmbyeele pè sigi yo pe yee kan fɔ: <ḡa yeen, wo wi yen korogɔ lifo we, ye pan woo gbo, pa kere ti yaa koro we kan!>

⁸ A pè suu yigi maa gbo, mee saa wi wa wa ẹezen kere ti punḡo na.»

⁹ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoro wo nawa, yinḡi kereḡo wi yaa pye? Wi yaa pan mbe ẹezen kere tunmbyeele pe gbo mbe kere ti kan pele yeri.

¹⁰ Mì yo ki senre nda yeri kara jate wa Yenḡele senre sewe wi ni? Ti nda fɔ:

*Go wafenne pè je sinndeleḡe ḡa na,
ko kì pye go yenle li sinndeleḡe konḡbanḡa ye.*

¹¹ *Pa ko wogo ḡa ko yiri wa we Fɔ wi yeri,
a kì pye kagbɔḡo we yeeḡe na!»†*

¹² Zhezu wì kaa ko senre to yo ma ko, a Zhufuyelelelele pe nee wi lagajaa mboo yigi, katugu paa ki jen ma yo wila ki yomiyele li wa poro na. Ẹen fɔ, paa pye na fye janwa wi yeeḡe. Kì kaa pye ma, a pè suu yaga mee kari.

*Nizara ḡa wi daga mbe sara
wunlumbolo to wi yeri
(Mati 22.15-22; Luki 20.20-26)*

† 12:11 12.10-11: Yuuro 118.22-23; Eza 28.16

¹³ Kona, a pè si Fariziye poro naa leele mbele pàa taga Eròdi wi na pele torogo wa Zhezu wi yeri, pe ta pe saa yigi wo jate wi yon senre ti na.

¹⁴ A pè si saa wi pye fò: «We Nagafò, wège jèn ma yo kaselege ko ma maa yuun. Maa la fyε lere yege, katugu maa lere wo lere ni. Eεn fò, ma maa Yεnnele konò li nari leele pe na kaselege ni. Ki kala na, ki daga waa Jromu tara wunlumbolo to wi nizara wi woo le? Waa wi woo lee waga kaa wi woo?»

¹⁵ Eεn fò, Zhezu wila ki jèn ma yo kopiire pàa pye na piin. A wì si pe pye fò: «Yingi na, a ye neε na waa na wele? Ye warifuwe pyo nungba kan na yeri mboo wele.»

¹⁶ A pè si pan nungba ni wi kan. A Zhezu wì si pe pye fò: «Ambò foto naa ambò yoonro ti yen wi na?» A pè suu pye fò: «Sesari woro ri.»

¹⁷ Kona, a Zhezu wì si pe pye fò: «Iga ki daga mbe kan wunlumbolo to wi yeri, yege kan wi yeri, ye nga ki daga mbe kan Yεnnele li yeri ki kan li yeri.»

A ko si pe pari fò jεnge.

*Zhezu wila kuulo pe yenme
wogo ki yo*

(Mati 22.23-33; Luki 20.27-40)

¹⁸ A Sadusiye pèle si pan Zhezu wi korogo. Poro pe ma yo kuulo pe se ka yen mbe yiri†. A pè suu yewe ma yo fò:

¹⁹ «We Nagafò, Moyisi wila ki yonlogò maga yaga laga we kan ma yo: *«Na nana wa ndo ka ku mboo jo yaga, na pee pyo se, wi jonlo wigi jεle wi*

† 12:18 12.18: Kapye 23.8

pɔri, jango wi piile se wi na wi ndɔ ɲa wì ku wi kan.>†

20 Ma si yala, nɔsepiile nambala kolɔshyen la pye laga. A konɔbanna wì si jele pɔri. Pee pyɔ se. A naɲa wì si ku maa jɔ wi yaga.

21 A shyen fɔ wìgi jele wi pɔri, ma ku wii pyɔ se. A ki kala nunɔba li pye taanri fɔ wi na fun.

22 A pe ni fuun kolɔshyenme pège jele wi pɔri, ma ku, wa si pyɔ se wi na. Ko punɔgo na, a jele wì si kaa ku fun.

23 Na kuulo yenpilige kiga ka gbɔn, na paga yen, jele wi yaa ka pye wiwiin woo pe ni, naa pe ni fuun pòo pɔri we?»

24 A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yè punɔgo, katugu yee Yenɲele senre ti kɔrɔ wi jen. Yee si Yenɲele li yawa pi jen fun.

25 Kuulo na paga ka yen sanga ɲa ni, nambala naa jeele pe se kaa pɔrɔgo piin pe yee ni†. Een fɔ, pe yaa ka pye wa yenɲele na paa merɛgeye pe yen.

26 Kuulo pe yenme wogo ko na, mì yo yege kara wa Moyisi Yenɲele senre sewe wi ni maga yan, wa laga ɲga ki yen na para wuuro tipile li senre na we! Yenɲele làa ki yo wa ma Moyisi wi kan, ma yo fɔ: *«Mi yen Abirahamu Yenɲele, naa Izaki Yenɲele, konaa Zhakɔbu Yenɲele.»*†

27 Yenɲele li woro kuulo poro Yenɲele, li yen weele poro Yenɲele†. Yè punɔgo fɔ ma lali.»

† 12:19 12:19: Dete 25.5-6 † 12:25 12:25: Mati 22.30 † 12:26 12:26: Ko kɔrɔ wo yen fɔ Yenɲele li yen pe go shɔfɔ; Eki 3.6.
† 12:27 12:27: Ko ki naga ma yo ki leele pè ku wire to na, een fɔ, ki ko wo ma, pe yaa ka yen mbe yinwege mbakɔgo ta.

Yenɲele ɲgasele na li gbɔɔ
ma we ke ni fuun na
(Mati 22.34-41; Luki 10.25-28)

²⁸ Kendige ɲga paa pye na woo pe yee ni, lasiri sewe jenfo wà laga senre ti logo. Naa wila kaa ki yan Zhezu wila Sadusiye pe yon sogo jenge, a wì si fulo wa wi tanla, ma suu yewe ma yo fo: «Yenɲele ɲgasele liliin li gbɔɔ ma we ke ni fuun na?»

²⁹ A Zhezu wì suu pye fo: «*Ngasele na li gbɔɔ ma we ke ni fuun na li na: <Izirayeli woolo, yaa nuru! We Fɔ Yenɲele lo nunɲba li yen we Fɔ we.*

³⁰ *Ma Fɔ Yenɲele li daga mbɔɔn ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma nawa pi ni fuun ni, naa ma jatere wi ni fuun ni, kooa ma fanɲga ki ni fuun ni.>†*

³¹ Li shyen wolo li na fo: «*Ma lewee yenle wi daga mbɔɔn ndanla paa yee ɲga na mɔɔ yee ndanla we.>†* ɲgasele la woro wa naa ma gbɔɔ ma we koro shyen ɲgele koro na.»

³² Kona, a lasiri sewe jenfo wì sho fo: «Ki yen ma yon Nagafɔ! ɲga mà yo, ki yen kaselege; katugu Yenɲele li yen li nunɲba to. Yenɲele la woro wa naa lo punɲo na.

³³ Yenɲele loon ndanla ma kotogo ki ni fuun ni, naa ma jatere wi ni fuun ni, naa ma fanɲga ki ni fuun ni, kooa ma lewee yenle wɔɔn ndanla paa yee ɲga na mɔɔ yee ndanla, ko gbɔɔ ma we saara sogoworo to naa saara cenle nda fuun pe maa woo Yenɲele yeri ti na.»

† **12:30 12:30:** Dete 6.4-5 † **12:31 12:31:** Levi 19.18

³⁴ Naa Zhezu wila kaa lasiri sewe jenfɔ wi yan wùu senre ti yo tijinliwe ni, a wì suu pye fɔ: «Mεε lali Yenɲele li wunluwɔ pi ni.»

Kona, lere sila soro mboo yewe naa.

*Kirisi wo naa Davidi senre re
(Mati 22.41-46; Luki 20.41-44)*

³⁵ Ko punɔ na, naa Zhezu wila kaa na leele pe nari Yenɲele senre ti ni wa sherigo gbɔɔ ki ni, a wì si pe yewe ma yo fɔ: «Mεε lasiri sewe jenfenne pe si ya ma yo fɔ Kirisi wi yen Davidi wi setirige pyɔ?»

³⁶ Ma si yala, Davidi wo jate, wila ki yo Yinnekpoyi li fanɲga ki na, ma yo fɔ:
*We Fɔ wigi yo na Fɔ wi kan ma yo fɔ:
Cen wa na kalige keε ki na, fɔ mbe soon
mbenfenne pe ηgbanga,
mbe pe pye ma tɔɔɔ ti tegesaga.†*

³⁷ «Davidi jate wo maa Kirisi wi yinri wi Fɔ, mele wii ya wi pye wi setirige pyɔ?»

*Zhezu wila janwa wi yeri ma yo
pe pe yeε yingiwε jen
lasiri sewe jenfenne pe ni
(Mati 23.1-36; Luki 20.45-47)*

Janwa gbɔɔ lɔa pye na nuru Zhezu wi yeri nayinme ni.

³⁸ A wi neε pe nari na yuun fɔ: «Ye ye yeε yingiwε jen lasiri sewe jenfenne pe ni. Ki yen ma pe ndanla paa derigboro ti nii paa yanri, konaa paa pe shari gbɔɔwɔ sharaga ni wa katoro ti ni.

† 12:36 12:36: Yuuro 110.1

³⁹ Wa sheryinre ti ni, jonro nda ti ma pye wa yege, konaa liwen gboo na, censara tiyonro to ti ma pe ndanla mbaa ceen ti na.

⁴⁰ Pe maa nangunjaala pe kee yaara ti shoo pe yeri, ma saa na Yenhele yenri na moni, mbe ta mbege naga fo pe yen ma sin. Pe jologo ki yaa ka gbogo mbe we lere pyew wogo na.»

*Nangunjo fyonwo fo wi penjara
kanwa Yenhele li yeri
(Luki 21.1-4)*

⁴¹ Kona, a Zhezu wi si saa cen wa sherigo gbogo yarikanra kesu wi yesinne na. Leele pa pye na pe penjara ti nii wa kesu wi ni yege nga na, a wi nee ki wele. Penjagboro fenne legerere la pye na penjalegere nii wa kesu wi ni.

⁴² A nangunjo fyonwo fo wa si pan fun, ma tama shyen le wa. Ti sila warikele walaga bo.

⁴³ A Zhezu wi suu forogofenne pe yeri, mee pe pye fo: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, penjara nda ki nangunjo fyonwo fo na wi le wa kesu wi ni, ti gbogo ma we mbele fuun pe pe woro le wa ti na.

⁴⁴ Katugu jennjenri pe ni fuun pe wowo wa pe penjagboro ti ni ma kan. Ma si yala, ki nangunjo na wo naa wi fyonwo pi ni fuun, wi penjara nda fuun ti yen wi yeri, nda fuun wi daga mbaa wi yee baro, tori nda wi saa le wa.»

13

*Zhezu wila sherigo gbogo
ki jogowo po naa dunruya kopilige*

*ti senre yo**(Mati 24.1-14; Luki 21.5-19)*

¹ Naa Zhezu wila kaa na yinrigi wa sherigo gbogɔ ki ni, a wi fɔrɔgɔfenne wà suu pye fɔ: «We Nagafɔ, sinndɛere tiyɔnrɔ nda to naa yunɔgbogɔ nga ki kanlɔmɔ pi wele! Ki yɔn dɛ.»

² A Zhezu wì suu yɔn sogo ma yo fɔ: «Ki yunɔgbɔrɔ nda, ma yege yen ti na? Sinndɛlege ka se ka koro ka go na laga, pe yaa ka ti ni fuun ti jaanri.»

³ A Zhezu wì si saa cɛn wa Oliviye tire yanwiga ki na, wa sherigo gbogɔ ki yege. A Pyeri, naa Zhaki, naa Zhan konaa Andire pè si saa wi yewe pe ye,

⁴ ma yo fɔ: «Ki yo we kan, ki kagala ke yaa ka pye sanga wiwiin? Na ki kagala ke ni fuun ke pyesanga wiga ka gbɔn, kacɛn wiwiin wi yaa ki naga we na?»

⁵ Kona, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye yeɛ yingiwe jɛn, janɔgo lere wa ka ka ye fanla mbe ye puɔngo.

⁶ Katugu lelegere yaa ka pan na mege ki na, mbe yo poro pe yen Kirisi we. Pe yaa ka lelegere fanla mbe pe puɔngo.

⁷ Na yaga kaa malaga ki senre nuru, mbaa malaga ki tinme taa sanga na ni, yaga kaa fye; katugu ko daga mbe pye. Eɛn fɔ, ko se ka pye dunruya wi kɔsanga gben.

⁸ *Tara ta woolo yaa ka yiri tara ta woolo kɔrɔgɔ malaga ni. Wunluwɔ naa wunluwɔ yaa ka yiri pi yeɛ kɔrɔgɔ.*† Tara ti yaa ka yege lalɛgere na. Funɔgo ki yaa ka to. Ko ki ni fuun nga ko yaa ka

† 13:8 13.8: Eza 19.2

pye jɔlɔɔ ki lɛsaga, paa yɛɛ ɲa na jɛɛ selara ma kaa yiri wi ni we.

⁹ «Yoro wo na, ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn; katugu pe yaa kaa ye nii kiti kɔnfɛnnɛ pe kɛɛ, mbaa ye gbɔn sapire ni wa shɛriyinrɛ ti ni. Pe yaa kaa kee ye ni wa gboforonɛriye poro naa wunlumbolo pe yeri na kala na, jango ye ta ye pye na sɛrɛfɛnnɛ wa pe yɛɛ sɔɔwɔ.

¹⁰ Ki daga Yɛnɲɛɛ li Sentanra to mbe keli ti yari cɛngɛɛ ke ni fuun ke kan gbɛn.

¹¹ Na paga ka ye yigi mbaa kee ye ni wa kiti kɔnsaga sanga ɲa ni, ye jatere wiga ka piri ye na sɛnrɛ nda ye yaa yo to kala na. Ɛɛn fɔ, ki sanga nunɲba wi ni, sɛnrɛ nda ti yaa ka tigi wa ye kotogo na, ye to yo; katugu yoro ma ye yaa kaa para. Ɛɛn fɔ, Yinnekpoyi loli.

¹² Leele pele yaa kaa pe nɔsepilɛ pe nii kɛɛ pe ta pe pe gbo. Ko nunɲba koyi teele pe yaa kaa piin pe piile pe na. Piile pe yaa kaa yinrigi pe sevennɛ pe kɔrɔɔ, mbaa pe kaan pe pe gbo.

¹³ Leele pe ni fuun pe yaa ka ye panra na kala na. Ɛɛn fɔ, ɲa fuun ka ya mbege kun wi yɛɛ ni, fɔ sa gbɔn wa ki kɔsaga ki na, wo yaa ka shɔ.»

Yaritijaanga ɲa

ki maa jɔɔwɔ piin ki sɛnrɛ

(Mati 24.15-28; Luki 21.20-24)

¹⁴ « *Yaritijaanga ɲa ki maa jɔɔwɔ pi piin† ye yaa kaga yan ki yere wa laga ɲa kii daga mbe yere we. Lere ɲa kaa ki sɛnrɛ ti kara, wiri kɔrɔ wi jɛn! Kona, mbele pe yaa ka pye wa Zhude tara, paa fee paa kee wa yanwira ti na.*

† **13:14 13:14:** Dani 9.27; 12.11

15 Na ɲa ka pye wi go† naayeri, wiga ka tigi mbe ye wa go nawa mbe yaraga ka ɛ.

16 Na ka pye kɛɛ, wiga ka sɔngɔɔ wa ca saa derigbɔɔ ki ɛ.

17 Jɛɛɛ mbele pe yaa ka pye kugbɔɔ ni konaa mbele piile na wɔnri pe na, jɔlɔɔ yaa ka pye pe wogo ki piliye yi ni.

18 Yaa Yɛnɲɛɛ li yɛnri, jango ki kala liga ka pye were sanga ni.

19 Katugu ki piliye yi yaa ka pye *jɔlɔɔ piliye. Maga ɛ Yɛnɲɛɛ li dunruya wi da, ki si fa pye ali ma pan ma gbɔn nala.*† Ko si se ka pye naa fyew.

20 Ki pye we Fɔ wii ja wɔ ki piliye yi na, sɛnwee pyɔ wo wa se jɛn na shɔ. Ɛɛn fɔ, wigi sanga wi were leele mbele wì wɔ pe pye wi woolo poro kala na.

21 «Na lere wa ka ye pye mbe yo fɔ: <Ye wele, Kirisi wi yɛn lagamɛ!> nakoma: <Wi yɛn wamɛ!> yaga ka taga ki na.

22 Katugu leele pele yaa ka pan mbaa finlɛɛ mbe yo poro pe yɛn Kirisi we, konaa Yɛnɲɛɛ yɔn sɛnrɛ yofɛnnɛ yagboyoolo ni. Pe yaa kaa kafɔnnɔɔlɔ naa kagbɔɔlɔ piin, mbe ta mbe leele mbele Yɛnɲɛɛ li wɔ pe punɔɔ, ndɛɛ ki mbe ja ya pye we.

23 Ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, m̀ keli ma ki ni fuun ki yo ma ye kan makɔ.»

*Lere wi Pinambyɔ wi panga
shyɛn wogo ye
(Mati 24.29-31; Luki 21.25-28)*

† 13:15 13:15: Kila pye Zhufuye paga go ki kan pe maga biri. Ki fɔ wi ma ya ma lugu wa ki go na ma saa wogo. † 13:19 13:19: Dani 12.1

24 «Ko piliye yo ni, ki jɔlɔɔ ki puŋgo na, yɔnlɔ ki yaa ka kanŋga diwi. Yenje ki se kaa finri naa.

25 Wɔnŋɔlɔ ke yaa ka toori laga tara. Naayeri fanŋga yaara ti yaa ka yege.†

26 Kona, pe yaa Lere wi Pinambyɔ wi yan wila paan wa kambaara ti na fanŋga gbɔɔ naa gbɔɔwɔ† ni.

27 Kona, wi yaa wi mɛrɛgeye pe torogo laga tara ti go tijɛrɛ ki na, pe pan pe leele mbele wì wɔ pe gbogolo pe yeɛ na, mbege ɛ dunruya wi go ŋga na mbe sa gbɔn wi go ŋga na.»

Figiye tige yomiyɛɛ

(Mati 24.32-35; Luki 21.29-33)

28 «Figiye tige ki yomiyɛɛ li yen na nagawa mba kaan, yoo kɔrɔ wi logo! Yaga kaga yan ki njere ti yen na funnu, ye mɛɛ ki jɛn ma yo yɔnrɔ ti yɔngɔ.

29 Ki pyelomɔ nunŋba pi na fun, na yaga ka ki kagala ke yan kaa piin sanga ŋa ni, yege jɛn fɔ ki kala li yɔngɔ, li yaa si pye.

30 Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, leele mbele pe yen laga yinwege na nala†, pe ni fuun se ka ku, na ki kagala ke ni fuun ke fa pye.

31 Naayeri wo naa tara ti ni ti yaa ka kɔ. Ɛɛn fɔ, na sɛnrɛ to se kɔ fyew.»

Yɛnŋɛɛ lo nunŋba li dunruya kɔpilige ki jɛn (Mati 24.36-44)

† 13:25 13.24-25: Eza 13.10; 34.4 † 13:26 13.26: Dani 7.13; Mati 16.27 † 13:30 13.30: Mati 24.34

³² «Ɛɛn fɔ, lere wo wa sigi pilige naa ki sanga wi jɛn. Ali mɛrɛgɛye mbele wa yɛnɲɛlɛ na pe sigi jɛn. Yɛnɲɛlɛ li Pinambyɔ jate wi sigi jɛn, ndɛɛ na To wo nuɲgba wiɲgi jɛn.

³³ Ki kala na, ye ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, ye koro yɛnmbɛlɛ, katugu ye sigi pyesanga wi jɛn.

³⁴ Ki yaa ka pye paa naɲa wa yɛn. Wila kee ca na, mɛɛ wi go ki le wi tunmbyeele pe kɛɛ. A wi si pe ni fuun nuɲgba nuɲgba pe tunɲgo ki naga pe na, mɛɛ laga welefɔ wi pye ma yo wi koro yɛnɲɛ.

³⁵ Ki kala na, ye koro yɛnmbɛlɛ, katugu gofɔ wi yaa ka pan sanga ɲa ni, ye suu jɛn. Kana ki yaa ka pye yɔnlɔkɔɔ o, yindɛgɛ na o, ɲgopɛnɛ gbeleyɛgɛ o, pinliwɛ ni o, yee jɛn.

³⁶ Ye yɛɛ yingiwɛ jɛn, jaɲgo wiga ka pan mbe ye fo, mbe ye ta wɔnlɔwɔ na.

³⁷ Nɲa fuun mila yuun ye kan, mila ki yuun lere pyew kan, fɔ: Ye koro yɛnmbɛlɛ!»

ZHEZU WI JɔLɔGɔ KONAA WI KUNWɔ

14

14-15

Pàa yɔn le Zhezu wi na

(Mati 26.1-5; Luki 22.1-2; Zhan 11.45-53)

¹ Kila saa koro piliye shyɛn, pee Paki fɛti wi pye konaa leve fu buru fɛti wi ni. A saraga wɔfɛnnɛ teele poro naa lasiri sewɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, pe nɛɛ Zhezu wi yigisaga jaa mboo yigi larawa mboo gbo.

² Pàa pye na yuun fɔ: «Yaga ka ti woo yigi feti ɲa wi nɔgɔ, jaŋgo yolɛgɛrɛ ka ka yiri janwa wi sɔgɔwɔ.»

*Jɛɛ wà la latikɔɔ nuwɔ taan
gbɔn Zhezu go ki na
(Mati 26.6-13; Zhan 12.1-8)*

³ Naa Zhezu wila pye wa Betani, wa Simɔ ɲa yayɛnwɛ pila pye wi na wi go, a jɛɛ wà si pan ma ye wa, ma yala wila pye na nii. Kugbolo là la pye wi yeri, pàa li gbegele Alibatiri sinnɔɔrɛ ni. Làa pye ma yin latikɔɔ nuwɔ taan sɔŋgbanga woo ni, mba pàa gbegele sinmɛ mba pe yinri nari pi piiri ni. A wì si kugbolo li yɔn ki kaw, ma latikɔɔ wi wo wa Zhezu wi go ki na.

⁴ Leele mbele pàa pye le, a ki nɛɛ pele yaa. A pe nɛɛ yuun fɔ: Ki latikɔɔ nuwɔ taan sɔŋgbanga woo ɲa wi jɔgɔ go?

⁵ Pe mbe ja ya mboo pɛrɛ warifuwe pyɔ cɛnmɛ taanri (300) na mbege penjara ti kan fyɔnwɔ fɛnnɛ pe yeri.

A pe nɛɛ ki jɛɛ wi sanga.

⁶ Ɛɛn fɔ, A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yoo yaga yɛw. Yinɲi na ye nɛɛ wi nawa pi ɲgbanni wi na? Ɔga wì pye mala kan, ki yɛn ma yɔn;

⁷ katugu fyɔnwɔ fɛnnɛ pe yaa pye laga ye ni sanga pyew, pilige ɲga ka ye ndanla, ye mbe ya kajɛŋgɛ pye mbe pe kan. Ɛɛn fɔ, mi wo se si pye laga ye ni sanga pyew.

⁸ Ɔga wi mbe ya pye na kan, koyi ɲga wì pye. Wì latikɔɔ gbɔn na wire ti na, mala gbegele nala gboo lepilige ki singi.

⁹ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, laga dunruya wi ni fuun wi ni, pe mbe Sentanra ti yari laga nga fuun na, kala na ki jele na wì pye, pe yaa li yege yo wa ki laga ki na fun, jango paa nawa tuun wi na.»

*Zhudasi wila pye na jaa
mbe Zhezu wi le kee
(Mati 26.14-16; Luki 22.3-6)*

¹⁰ Kona, wa forogofenne ke ma yiri shyen pe ni, na paa pye na yinri Zhudasi Izikariyoti wì si kari ma saa saraga wofenne teele pe yan, ma yo wi yaa Zhezu wi le pe kee.

¹¹ Naa paa kaa ki senre ti logo wi yeri ma, a pe nawa pì si yinngi pe na. A pè sho pe yaa penjara kan wi yeri. Kì kaa pye ma, a Zhudasi wi nee pyelomo jembe jaa mbe Zhezu wi le pe kee.

*Zhezu wila Paki feti liwen pi li
wi forogofenne pe ni
(Mati 26.17-25; Luki 22.7-14,21-23; Zhan 13.21-30)*

¹² Leve fu buru feti wi pilige kongbannga ki na, ko nga pe mbaa Paki feti simbaala pe gbo ki na,† a Zhezu wi forogofenne pè suu yewe ma yo fo: «Maa jaa we sa Paki feti yaakara ti sogo ma kan se yeri?»

¹³ A Zhezu wì suu forogofenne shyen tun ma yo fo: «Yaa kee wa ca! Ye yaa sa fili nana wa ni wì tonmo cogo tugo. Ye taga wi na!

¹⁴ Na wiga ka sa ye go nga ni, yege yo ki gofo wi kan fo: «We Nagafò wì yo wo naa wi forogofenne

† 14:12 14.12: Eki 12.6-18

pe ni, pe yaa Paki feti liwen pi li yumbyo ŋa ni, wi yen se yeri?»

¹⁵ Pa wi yaa sanŋgazo yumbyo gbenɛ wa naga ye na. Pòo gbegele ma yaara ti tɛge wa. Wama, Ye Paki feti yaakara ti sɔgo wa we kan!»

¹⁶ A fɔrɔgɔfenne pè si kari ma saa ye wa ca, mee saa yaara ti yan paa yege ŋga na Zhezu wila ki yo ma pe kan we. A pè si Paki feti yaakara ti sɔgo.

¹⁷ Ki yɔnlɔkɔgo ki ni, a Zhezu wì si pan wi fɔrɔgɔfenne sanmbala pe ni.

¹⁸ Naa pàa kaa cɛn na nii, a Zhezu wì si pe pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, wa yen laga ye ni na nii ja na ni, wi yaa kanla le keɛ.»

¹⁹ A kì si yesanga wa fɔrɔgɔfenne pe na. A pe nɛɛ wi yewe nunɔba nunɔba na yuun fɔ: «Muwi le?»

²⁰ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye ke ma yiri shyen mbele yɛɛn, nunɔba wi. Ŋa wì pinle ma keɛ ki le na ni wa yaapige ki ni we.

²¹ Lere wi Pinambyo wi yaa ku paa yege ŋga na Yenɔɔle senre sewe wi yen naga yuun wi kanngolo we. Eɛn fɔ, nana ŋa wi yaa Lere wi Pinambyo wi le keɛ, jɔlɔgo yen wi wogo. Ki nana ki pye pe sila wi se, anme ko mbe ja mbɔnrɔ wi na.»

We Fɔ wi suro kpoi lige senre

(Mati 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korɛn 11.23-25)

²² Naa paa kaa na nii, a Zhezu wì si buru le. Naa wila kaa Yenɔɔle li shari, a wì suu kɔɔnlo

maa kan wi fɔrɔgɔfenne pe yeri, ma sho fɔ: «Yoo sho, ɲa yeen wo wi yen na wire† re.»

²³ Ko pungo na, a wì si wɔjennε li ε. Naa wila kaa Yenɲεε li shari, a wì si li kan pe yeri, a pe ni fuun pè pa wɔ.

²⁴ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Mba yeen po pi yen na kasanwa we, kasanwa mba pi yen na Yenɲεε li yon finliwε pi nii we. Pì wo lelegere kala na.

²⁵ Kaselege ko na, mila ki yuun ye kan, mi se εzen pire tɔnmɔ pa wɔ ye ni naa fyew, fɔ sa gbɔn pilige ɲga mi yaa ka pi fɔnmɔ pi wɔ ye ni wa Yenɲεε li wunluwɔ pi ni we.»

²⁶ Naa paa kaa Yenɲεε li gbɔgɔ yuuro ni, a pè si yiri le, mεε kari wa oliviye tire yanwiga ki na.

Zhezu wila yo Pyeri yaa kaa je

(Mati 26.31-35; Luki 22.31-34; Zhan 13.36-38)

²⁷ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Ye ni fuun ye yaa ka fe mbanla wa, katugu ki yen ma yɔnlɔgɔ wa Yenɲεε senre sewε wi ni, ma yo fɔ: «*Mi yaa simbaala kɔnrifɔ wi gbo, pa simbaala pe yaa gbɔn mbe jaraga.*»†

²⁸ Eεn fɔ, na mi ka ka yen mbe yiri wa kunwɔ pi ni, mi yaa keli mbe kari ye na wa Galile tara†.»

²⁹ A Pyeri wì suu pye fɔ: «Ali sanmbala pe ni fuun paga fe mbɔɔn wa, mi wo sɔɔn wa fyew.»

³⁰ A Zhezu wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, mila ki yuun ma kan, nala yembine na li ni, sanni ɲgɔpɔlɔ shyen woo wi sa gbele, ma yaa ki yo

† 14:22 14.22: Ki laga ɲga, pele maa ki jate ma yo buru wi yen ma taanla Zhezu wi wire to ni, to nda ti yaa kan saraga. Pele maa ki jate ma yo buru wila kanɲga ma pye Zhezu wi wire jate to. † 14:27 14.27: Zaka 13.7 † 14:28 14.28: Maki 16.7

mbege filige sa ta yosaga taanri, mbe yo ma silan jen.»

³¹ Eɛn fɔ, a Pyeri wì sigi yo naa maga ngban, ma yo fɔ: «Ali na mbe pinle mbe ku ma ni, mbe ku ma ni win, fɔ mi soɔn je fyew.»

A pe ni fuun pège senre nungba ti yo ma fun.

*Zhezu wila Yenɲele yenri
wa laga nga pe yinri Zhetisemani
(Mati 26.36-46; Luki 22.39-46)*

³² Ko punɔ na, a pè si kari wa laga nga pe yinri Zhetisemani. A Zhezu wì suu fɔrɔgofenne pe pye fɔ: «Ye cɛn name, mi yaa kari sa Yenɲele yenri.»

³³ A wì si Pyeri naa Zhaki naa Zhan poro le ma kari pe ni. A fyere gboro naa laworo neɛ paan wi yeri.

³⁴ A wì si pe pye fɔ: «Na nawa pì piri na na jenɲe, fɔ na jaa mbanla gbo. Ye koro laga na ni yenmbele.»

³⁵ A wì si kari yeɲe jenri, ma to le tara, mɛɛ Yenɲele li yenri ma yo na kaa pye ki yen pyewe, ki jɔlɔɔ wagati na wila paan, wi sho wi keɛ.

³⁶ Wila pye na yuun fɔ: «Baba, na To, ma mbe ya kala li ni fuun li pye. Ki kala na, ki jɔlɔɔ woɲenne na, li lali na ni. Eɛn fɔ, mi woro nala nandanwa kala lo jaa, fɔ mboro wolo lo.»

³⁷ Kona, a wì si songoro ma pan le wi fɔrɔgofenne taanri pe tanla, mɛɛ pan ma pe yan pè wonlo. A wì si Pyeri wi pye fɔ: «Simɔ, maa wonlo jate? Mɛɛ ya mbe koro yenɲe mbe wagati nungba pye yeɲe!

38 Ye koro yenmbele yaa yenri, jango yaga ka ye wamawelewe mbe kapege pye. Ki ma pye wa senwee wi yinne li na wigi pye. Een fo, wi wire ti fannga ki kologo mbege pye.»

39 A wì si songoro naa wa laga nungba ki na, ma saa yenri ma senre nungba ti yo,

40 mee songoro ma pan le pe tanla, ma pan ma pe ta paa wonlo. Wonlowo pila pe yigi jenge, fo pe sila ya para wi ni naa.

41 Naa wila kaa songoro ma pan le pe tanla taanri wogo ki na, a wì si pe pye fo: «Yaa wonlo bere na wogo wi le? Ye yiri ma! Wagati wì gbɔn. Ye wele, pe yaa Lere wi Pinambyo wi le kapere pyefenne pe kee.

42 Ye yiri we kari. Lere na wila na nii kee, wi na wila paan!»

Pàa Zhezu wi yigi

(Mati 26.47-56; Luki 22.47-53; Zhan 18.3-12)

43 Ma Zhezu wi ta wila pye na para bere, Zhudasi na wila pye forogofenne pe ke ma yiri shyen wa, a wì si gbɔn le. Janwa wà la pinle wi ni ma pan tokobiye naa kanngire ni. Saraga wofenne teele, naa lasiri sewe jenfenne konaa Zhufuyelelele pe ni, poro paa pe tun.

44 Zhudasi na wila pye na Zhezu wi nii kee, wila kacɛn wa naga janwa wi na, ma yo fo: «Nana na mi yaa ka sa magala wi ni mboo shari, wo wi yaa pye na yaa jaa we. Yoo yigi ye kari wi ni, ye sila wi wele jenge!»

45 Naa Zhudasi wila ka saa gbɔn, a wì si fulo Zhezu wi tanla teere, mee wi pye fo: «We Nagaf!»

Ko punḡo na, a wì si magala wi ni mboo shari.

⁴⁶ Kona, a sanmbala pè si pan, mɛɛ to Zhezu wi na, ma suu yigi.

⁴⁷ Ɛɛn fɔ, leele mbele pàa pye le Zhezu wi ni, a wo wa nunḡba suu tokobi wi kɔw, mɛɛ saraga wɔfɛnnɛ to wi tunmbyee wi gbɔn wi ni, maa nunḡbolo li laga.

⁴⁸ A Zhezu wì si mbele pàa pan mboo yigi pe pye fɔ: «Yè pan na kɔrɔḡɔ tokobiye naa kanḡgire ni, mbe pan mbanla yigi ndɛɛ benḡanri pyefɔ wi mi kɛ?»

⁴⁹ Pilige pyew m̀la si pye ye ni wa sherigo gbɔḡɔ ki ni, na leele pe nari Yɛnḡɛɛ sɛnrɛ ti ni, ye sila silan yigi. Ɛɛn fɔ, ko kagala nḡele koro pye, jangɔ Yɛnḡɛɛ sɛnrɛ ti ta tiri yɛɛ yɔn fili.»

⁵⁰ Kona, a wi fɔrɔḡɔfɛnnɛ pe ni fuun pè suu yaga le, mɛɛ fe.

⁵¹ Lefɔnḡɔ wà la taga Zhezu wi na, danḡo nunḡba ẁla pye wo na. A pe nɛɛ jaa mboo yigi.

⁵² Ɛɛn fɔ, a wì suu danḡo wi yaga pe kɛɛ, mɛɛ fe ma kari waga.

*Pàa kari Zhezu wi ni
wa kiti kɔnfɛnnɛ nḡbelege
ki yɛḡɛ sɔḡɔwɔ*

(Mati 26.57-68; Luki 22.54-55,63-71; Zhan 18.13-14,19-24)

⁵³ A pè si kari Zhezu wi ni wa saraga wɔfɛnnɛ to wi yeri. Saraga wɔfɛnnɛ teeɛ, naa tara ti leɛɛɛ pe ni, konaa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, pàa pe yɛɛ gbogolo wa ki laga ki na.

⁵⁴ A Pyeri wì si taga Zhezu wi na, ma lali wi ni, ma saa gbɔn fɔ wa saraga wɔfɛnnɛ to wi laga,

mεε saa cεn le laga welefenne pe tanla na kason waga.

⁵⁵ Saraga wofenne teele poro naa kiti konfenne ngbelege ki ni fuun ki ni, paa pye na sereya jaa Zhezu wi na, mbe ta mboo gbo. Eεn fɔ, pε sila wa ta.

⁵⁶ Lelegerε la pe yagbogolo sereya yo wi na, εεn fɔ, pe sereya wila yiri wi ye wi ye.

⁵⁷ Ko pungo na, a leele pεle si yiri ma yagbolo sereya wa yo wi na, ma yo fɔ:

⁵⁸ «Wila ki yo we yege na, ma yo fɔ: <Yennele li sherigo gbogɔ nga leele paa kan, mi yaa ki jan mbe fonngo kan na piliye taanri†, leele keε tunngo ma ki yaa ko kan.> »

⁵⁹ Eεn fɔ, konaa ki ni fuun, pe sereya wi sila yala.

⁶⁰ Kona, a saraga wofenne to wì si yiri ma yere wa janwa wi sogowo ma si Zhezu wi yewe, ma yo fɔ: «Ma woro na senre ta taa na yuun? Sereya na ki leele mbele paa yuun na waa ma na, ma yo mele wo na?»

⁶¹ A Zhezu wì si pyeri, wii para. Kona, a saraga wofenne to wì suu yewe naa fonngo ma yo fɔ: «Mboro ma yen Kirisi, Yennele na waa gbogo li Pinambyo we le?»

⁶² A Zhezu wì suu pye fɔ: *Ee, wowi mi we. Pilige ka, ye yaa ka Lere wi Pinambyo wi yan wì cεn wa Yennele na yafɔ li kalige keε ki na, na paan wa naayeri kambaara ti ni.*†

† 14:58 14:58: Zhan 2.19 † 14:62 14:62: Yuuro 110.1; Dani 7.13

⁶³ Kona, a saraga wofenne to wì suu yeera yariporo ti walagi nanjbanwa pi na, ma sho fo: «We woro na serefo jaa naa!

⁶⁴ Naa wì Yenhele li mege ki jogo, ye nungbolo woro ki senre ti na wi le? Yingi yaa jate wi ni?»

A pe ni fuun pè sho fo wi daga mbe gbo win.

⁶⁵ Kona, a pele nee cenre waa wi na, naa yege ki tonni paraga ni, nee wi gboon kenjngolo ni. A pe nee wi piin fo: «Ma gbɔnfo wi mege ki naga we na.»

A laga welefenne pòo yigi maa feele fun.

Pyeri wila je Zhezu wi na

(Mati 26.69-75; Luki 22.56-62; Zhan 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Ma Pyeri wi ta wila pye ma cen wa laga nawa wa tara ti na, a saraga wofenne to wi kulojo wa si pan le,

⁶⁷ mee Pyeri wi yan le kason ki tanla wila waga. A wì si yere maa wele jenge, ma suu pye fo: «Mboro fun, màa pye Nazareti ca fenne Zhezu wi ni.»

⁶⁸ A wì si je ki na, ma sho fo: «Ma senre nda maa yuun, mi siri jen, mi woro nari koro wi nuru.» Kona, a Pyeri wì si yiri ma kari wa laga ki jasa yeyongo ki punjo na. A ngopolo wì si gbele.

⁶⁹ A kulojo wì si nuru naa maa yan le leele mbele paa pye le pe ni, mee pe pye fo: «Ki nana na, wi forogofa wo wawi!»

⁷⁰ A Pyeri wì si je wi na naa. Ko punjo na naa jenri, leele mbele paa pye le, a poro si Pyeri wi pye fo: «Kaselege yi, ma yen ki leele wo wa, katugu Galile tara fenne woo wi mboro!»

⁷¹ A Pyeri wì si wugu ma yo fò: «Na kaa pye mi finle, Yenṅele laa na yaan. Ki naṅa ṅa yaa piin yeen, mi suu jèn!»

⁷² Le ki yongolo nunṅba ke ni, a ṅopolo shyen woo wì si gbele. A Pyeri wì si nawa to senre nda Zhezu wila yo maa kan ti na, fò: «Sanni ṅopolo wi sa gbele gbelesaga shyen, ma yaa na je mbe sa ta jesaga taanri, mbe yo ma silan jèn†.» Kona, a wi nɛɛ gbele.

15

*Pàa saa Zhezu wi le
gboforoneri Pilati wi kɛɛ*

(Mati 27.1-2,11-14; Luki 23.1-5; Zhan 18.28-38)

¹ Ki goto yirifaga ki na, a saraga wofenne teele, naa lelele pe ni, naa lasiri sewe jenfenne poro naa kiti konfenne ṅbelege ki ni, pè si saa pe yee gbogolo ma pe yee yan. A pè si Zhezu wi pò ma kari ma saa wi le Pilati wi kɛɛ.

² A Pilati wì suu yewe ma yo fò: «Mboro ma yen Zhufuye pe wunlunana we le?»

A Zhezu wì suu pye fò: «Koyi ṅa mà yo we.»

³ Saraga wofenne teele pàa pye na бага Zhezu wi na ma yo wì kapere legere pye.

⁴ Kona, a Pilati wì suu yewe naa ma yo fò: «Ma se ya pe yon sogo wi le? Kagala ngele pè бага ma na ma yo mà pye, ma woro na ke nuru wi le?»

⁵ Eɛn fò, Zhezu wì sila para, fò a kì Pilati wi pari.

† 14:72 14.72: Maki 14.30

Pàa yo pe Zhezu wi gbo
(Mati 27.15-26; Luki 23.13-25; Zhan 18.39-19.16)

⁶ Kila pye Paki feti pyew, Pilati wi ma kasopiile nungba wa, ña janwa wi kaa jaa we.

⁷ Ma si yala, ki wagati wi ni, kasopyo wà la pye wa, pàa pye naa yinri Barabasi. Wo naa pele ni, pàa yiri ma je ma lere gbo. A pè si pe yigi.

⁸ A janwa wì si kari Pilati wi kòrògò, ma saa wi yènri ma yo wi kasopyo wa wa, paa yegε ñga na wi maa ki piin pe kan faa we.

⁹ A Pilati wì si pe yon sogo ma yo fò: «Yaa jaa mbe Zhufuye wunlunaña wi wa le?»

¹⁰ Katugu wila ki jen ma yo yenjara† to kala na saraga wofenne teelee pàa Zhezu wi le wi keε.

¹¹ Eεn fò, a saraga wofenne teelee pe si janwa wi sun ma yo pe Pilati wi yènri wi Barabasi wo wa.

¹² A Pilati wì si senre ti le naa, mee pe pye fò: «Yingi yaa jaa mbe pye ña ye maa yinri Zhufuye wunlunaña wo na?»

¹³ A pè si jòrògò ma yo fò: «Wi kan tiparaga na!»

¹⁴ A Pilati wì si pe pye fò: «Yingi kapege wì pye?»

Kona, a pè si jòrògò ñgbanga naa ma we, ma yo fò: «Wi kan tiparaga na!»

¹⁵ Kì kaa pye ma, a Pilati wì si janwa wi nandanwa kala li pye, ma Barabasi wi wa, mee Zhezu wo kan, a pòò gbòn sapige ni jεngε, mee wi le pe keε pe saa kan tiparaga na.

† 15:10 15:10: Zhan 11.47

*Sorodasheelee paa tɛɛ Zhezu wi na
(Mati 27.27-31; Zhan 19.2-3)*

¹⁶ A sorodasheelee pè si Zhezu wi yigi, mɛɛ kari wi ni wa gboforonɛri wi yunɔɔɔ ki laga nawa. Pè ka saa gbɔn wa, a pè si sorodasheelee sanmbala pe ni fuun pe yeri wa.

¹⁷ A pè si derigbɔɔ yɛngɛ le Zhezu wi kan, ma wuuro njala tin ma li kan wi kan,

¹⁸ nɛɛ wi shari na yuun fɔ: «Zhufuye wunlunaɲa, waa ma shari.»

¹⁹ A pe nɛɛ wi gbɔn kanɲgala ni wa wi go ki na, na cɛnɛ waa wi na, nɛɛ kanɲguuro kanni le wi tanla ma yo poro naa gbogo.

²⁰ Naa pàa kaa tɛɛ wi na ma saa kɔ, a pè si derigbɔɔ yɛngɛ ki wɔ wi na, ma suu yaripɔɔ jate ti le mari le wi kan, mɛɛ yiri wi ni mbe kari saa kan tiparaga na.

*Pàa Zhezu wi kan tiparaga na
(Mati 27.32-44; Luki 23.26-43; Zhan 19.17-27)*

²¹ Sireni ca fenne naɲa wà la yiri kere na toro, pàa pye naa yinri Simɔ. Alegizandire naa Urufusi† pe to wo lawi. A sorodasheelee pè si wo jori ma yo wi Zhezu wi tiparaga ki tugo, wi kari ki ni.

²² A pè si kari Zhezu wi ni wa laga nɲa pe yinri Gɔligota. Ko kɔɔ wo yɛn fɔ: «Yunɔɔɔɔ laga.»

²³ A pè si duven kan Zhezu wi yeri ma yo wuu wɔ. Pàa wetangara ta pinle wi ni, nda pe maa yinri miiri. A wì si je, wii yɛnle mboo wɔ.

† 15:21 15:21: Ɔromu 16.13

24 A pè suu kan wa tiparaga ki na, mɛɛ pɛtɛ gbɔn wi yaripɔɔ ti na, janɔ pe ni fuun pe ta pe pe tawa pi jɛn, mɛɛ ti yɛɛɛ pe yɛɛ na.

25 Pàa Zhezu wi kan wa tiparaga ki na pinliwɛ yɔnlɔ ki ni.

26 Kala na làa ti, a pè suu gbo, pàa li yɔnlɔɔ ma yo fɔ: «Zhufuye wunlunaŋa.»

27 Pàa bɛŋganri pyefɛnnɛ shyɛn kan tipaara ta na fun le Zhezu wi tanla. Nunɔba la pye wi kalige kɛɛ ki na, sanŋa wila pye wi kamɛŋɛ kɛɛ ki na.

28 [Ki pyewe pi na ma, Yɛnnɛɛ sɛnrɛ sɛwɛ wi yɛn na ŋa yuun, a kì sigi yɛɛ yɔn fili, fɔ: «Pòò jate paa kapege pyefɔ yɛn.»]†

29 Leele mbele pàa pye na toro le ki laga ki na, pàa pye na pe yinrɛ ti yangara na Zhezu wi tegele, naa piin fɔ: «Eyi! Mboro ŋa mà yo ma yaa shɛrigo gbɔɔ ki jan mbe fɔnɔɔ kan ma piliye taanri†,

30 mboro jate, ma yɛɛ shɔ, ma tigi wa tiparaga ki na ye!»

31 Saraga wɔfɛnnɛ teelee poro naa lasiri sɛwɛ jɛnfɛnnɛ pe ni, pàa pye na tɛɛ Zhezu wi na ma fun, nɛɛ yuun fɔ: «Ye wele, wì pele shɔ, wo se si ya mboo yɛɛ shɔ!

32 Mboro ŋa ma yɛn Kirisi, Izirayɛli tara ti wunlunaŋa, tigi wa tiparaga ki na yinɔ ye! Pa we kɔɔn yan, we yaa taga ma na.»

† 15:28 15:28: Verise nafa ma yiri kolotaanri wi yɛn sɛwɛɛɛ pele ni, wi woro pele ni; ye Eza 53.12naa Luki 22.37lara ti wele.

† 15:29 15:29: Yuuro 22.8; Maki 14.58; Zhan 2.19

Mbele pàa kan tipaara ta na le Zhezu wi tanla, pàa pye naa tegele ma fun.

*Zhezu wi kunwɔ we
(Mati 27.45-56; Luki 23.44-49; Zhan 19.28-30)*

³³ Naa yɔnlɔfugo kila kaa gbɔn, a wɔwɔ pì si ye wa ki tara ti lagapyew, ma saa gbɔn yɔnlɔparaga ki na.

³⁴ Yɔnlɔ paraga ki na, a Zhezu wì si gbele nɔgbanga ma yo fɔ: «*Eloyi, Eloyi, lama Sabak-itani?*» Ko kɔrɔ wo yen fɔ: «*Na Yenɔɔle, na Yenɔɔle, yingɔ na, a mà si pɔnɔ le na ni?*»†

³⁵ «Mbele pàa pye ma yere le, pèle laga sɛnrɛ ti logo wi yeri, ma sho fɔ: <Ye wele, wila Eli yinri.>

³⁶ Pe ni, a nɔnɔba si fe ma saa nɔgbala le, mɛɛ wi fyɔn duven tangara† ta ni, maa migi kanɔgala na, mɛɛ saa wi kan wi yeri ma yo wuu shɔnri. A wì sho fɔ: <Ye yere, waa wi wele, na kàa pye Eli yaa wi tirige wa tiparaga ki na.> »

³⁷ Ɛɛn fɔ, a Zhezu wì si gbele nɔgbanga, mɛɛ ku.

³⁸ Paraga nɔga pàa pɔ ma sherigo gbɔgɔ ki nawa pi kɔn shyen, a kì si wali wa ki nandogomɔ, maga le wa naayeri ma saa kan fɔ wa tara.

³⁹ Ɔrɔmu tara sorodasheelee tojɛɛ nɔ wila pye ma yere le Zhezu wi yesinme pi na, naa wila kaa wi yan wì ku ki kulɔmɔ pi na ma, a wì sho fɔ: «Kaselege ko na, ki nana nɔ, Yenɔɔle li Pinambyɔ wo lawi.»

⁴⁰ Jɛɛle pèle la pye ma yere wa lege naga kala li wele. Mari nɔ wila yiri wa Magidala ca wila

† 15:34 15:34: Yuuro 22.2 † 15:36 15:36: Yuuro 69.22

pye pe ni, naa Zhaki jerefo wo naa Zhoze pe no Mari wi ni, naa Salome ni.

⁴¹ Sanga na ni Zhezu wila pye wa Galile tara, paa taga wi na, naa kala li yongo wi kan†. Jeele legere pele la pye wa wi ni naa fun, paa pinle ma kari wi ni wa Zheruzalemu.

Paa Zhezu gboo wi le

(Mati 27.57-61; Luki 23.50-56; Zhan 19.38-42)

⁴² Yonlo kila ko makɔ, ma yala ko pilige nungba ko kila pye feti wi yetegewe pilige ye, ko korɔ wo yen fo ki goto wila pye cenpilige ye.

⁴³ Zhozefu na wila yiri wa Arimate ca, a wi si pan. Wila pye kiti konfenne ngbelege ki legboɔ wa. Wo fun wila pye na Yennele li wunluwo pi singi pi pan. A wi si kotogo gbɔn, mee kari Pilati wi korogɔ, ma saa wi yenri Zhezu gboo wi ni.

⁴⁴ Kila Pilati wi pari, naa wila ki logo ma yo Zhezu wi ku makɔ we. A wi si sorodasheelee tojee wi yeri maa yewe, na kaa pye wi ku ki mo.

⁴⁵ Naa sorodasheelee tojee wila kaa ki yeege yo maga filige wi kan, a wi si konɔ kan Zhozefu wi yeri ma yo wi sa gboo wi le.

⁴⁶ A Zhozefu wi si kari ma saa parifige lo, mee kari ma saa Zhezu gboo wi tirige wa tiparaga ki na, ma suu fo parifige ki ni, mee saa wi le fanga ka ni, paa ki kon walaga na. Ko pungo na, a wi si sinndelingboɔgo ka kongo, ma saa fanga ki yon ton ki ni.

⁴⁷ Mari na wila yiri wa Magidala wo naa Zhoze no Mari wi ni, paa pye na Zhezu gboo wi lesaga ki wele.

† 15:41 15:41: Luki 8.2-3

ZHEZU WI YENME MA YIRI WA KUNWŌ PI NI

16

16.1-20

*Zhezu wila yen ma yiri
wa kunwŏ pi ni*

(Mati 28.1-8; Luki 24.1-12; Zhan 20.1-10)

¹ Naa cɛnpilige kila kaa toro, Mari ŋa wila yiri wa Magidala, wo naa Zhaki nŏ Mari wi ni, naa Salome, poro si saa sinme nuwŏ taan lo mbe saa fa Zhezu gboo wi na.

² Yapelege ki pilige koŋgbannŋa† ki na, yirifaga ki na, yonlo ki yirisanga wi ni, a ki jeele pè si kari wa fanga ki yon na.

³ Wa konŏ, pàa pye na pe yeε yewe na yuun fo: «Ambo wi yaa sa sinndeliŋgbogŏ ki koŋgo mbege laga wa fanga ki yon na we kan?»

⁴ Eɛn fo, naa pàa kaa pe yeε ti yirige ma wele, a pè si sinndeliŋgbogŏ ki yan pège koŋgo maga laga wa fanga ki yon na.

⁵ A pè si ye wa fanga ki nawa, mee lefŏnŋŏ wa yan wì cɛn wa kalige keε ki na. Derege titonlogŏ fige la pye wi na. A pè si fyε.

⁶ Eɛn fo, a ki lefŏnŋŏ wì si pe pye fo: «Yaga ka fyε. Nazareti ca fenne Zhezu ŋa pàa kan tiparaga ki na, wo yaa lagajaa. Wi woro laga. Wì yen ma yiri wa kunwŏ pi ni. Laga ŋga pàa gboo wi sinŋe, ye pan yege wele!

⁷ Yaa kee yingŏ ye saga yo ye Pyeri wi kan konaa forogŏfenne sanmbala pe ni, fo: <Wi yaa

† 16:2 16.2: Zhufuye pe yapelege ki pilige koŋgbannŋa ko kila pye leti we.

keli mbe kari ye na wa Galile tara, paa yege nga na wila ki yo ma ye kan we†. Pa ye yaa ka saa yan wa.> »

⁸ A jεεε pè si yiri wa fanga ki ni, nεε fee na kee. Kila fyere gbɔɔ kan pe yeri fɔ, a paa seri. Eεn fɔ, pe sila yaraga ka yo mbe lere kan fyere ti kala na.

*Zhezu wila wi yeε naga
Magidala ca fenne Mari wi na
(Mati 28.9-10; Zhan 20.11-18)*

⁹ [Naa Zhezu wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni yapelege ki pilige konɔbannga ki pinliwε pi ni, wila keli maa yeε naga Mari ηa wila yiri wa Magidala wo na gben. Wo Zhezu wila yinne tipegele† kolɔshyen purɔ ma ke wɔ wi ni.

¹⁰ A Mari wì si kari ma saa ki yege yo leele mbele pàa pye Zhezu wi ni pe kan, pàa cεn shɔɔn na gbele.

¹¹ Eεn fɔ, naa pàa kaa ki logo wi yeri ma yo Zhezu wi yen yinwege na, fɔ wùu yan, pe sila taga wi senre ti na†.

*Zhezu wila wi yeε naga
wi fɔɔɔɔfenne shyen na
(Luki 24.13-35)*

¹² Ko punɔ na, a Zhezu wì suu yeε naga nagalɔmɔ pa yege na wi fɔɔɔɔfenne shyen na. Pàa konɔ la ε na kee wa yan nawa†.

¹³ A pè si sɔngɔɔ ma saa ki yege yo ma sanmbala pe kan. Poro fun pè sila taga ki na.

† 16:7 16:7: Maki 14.28 † 16:9 16:9: Luki 8.2; Zhan 20.11-18

† 16:11 16:11: Luki 24.22-24 † 16:12 16:12: Luki 24.13-35

*Zhezu wila wi yεε naga
wi fɔrɔgɔfenne ke
ma yiri nungba pe na*

*(Mati 28.16-20; Luki 24.36-49; Zhan 20.19-23;
Kapye 1.6-8)*

¹⁴ Ko pungo na naa, a Zhezu wì suu yεε naga wi fɔrɔgɔfenne ke ma yiri nungba pe na, ma yala paa pye na nii. Wila para pe na nɔgbanga, pe mbatagawa po naa pe kotonɔgbanga ki kala na, katugu na wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni, mbele paa wi yan ma saa ki yo ma pe kan, pe sila taga pe senyoro ti na†.

¹⁵ A Zhezu wì si pe pye fɔ: «Yaa kee dunruya wi lagapyew, ye saa Sentanra ti yari leele pe ni fuun pe kan†.

¹⁶ Lere ɲa ka taga ti na, mbe batize, wo yaa sho. Eɛn fɔ, na lere ɲa si taga ti na, kiti yaa ka kɔn wo na.

¹⁷ Leele mbele ka taga ti na, kafɔnɔngɔlɔ ngele pe yaa kaa piin ke ngele: Pe yaa kaa yinne tipegele ke puro mbaa ke woo leele pe ni na mεεε ki na, mbaa yuun senfɔnndɔ ni.

¹⁸ Pe yaa kaa wɔɔɔɔ ti yinri pe keyen yi ni. Tɔnmɔ mba pi ma lere gbo, na paga pa wɔ, yaraga ka se pe ta. Pe yaa kaa keyen tari yambala pe na, ki yambala paa shoo.»

*Zhezu wila songɔɔ ma kari
wa Yenɲele li tanla
(Luki 24.50-53; Kapye 1.9-11)*

† **16:14 16:14:** Luki 24.36-49; Zhan 20.19-23 † **16:15 16:15:** Mati 28.16-20

¹⁹ Naa we Fɔ Zhezu wìla kaa para pe ni ma saa kɔ, *a wì si yiri ma kari wa yenḡele na, ma saa cen wa Yenḡele li kalige kee ki na.*†

²⁰ A fɔrɔgɔfenne pè si kari ma saa na Sentanra ti yari lagapyew. We Fɔ wìla pye pe ni pe tunḡo ki ni fuun ki na, na kafonḡolo piin, ḡgele kàa pye naga nari ma yo pe senyoro ti yen kaselege†.]

† **16:19 16:19:** Yuuro 110.1 † **16:20 16.9-20:** Mbege le verise kolɔjere wi na sa gbon nafa, ki veriseye pe yen seweɛle pele ni, pe woro pele ni.

**Bibulu Jinmiire ni
Sénoufo, Djimini: Bibulu Jinmiire ni Bible**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Djimini Senoufo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

a4863791-1c91-5f31-9a8f-034a18a2f8d8